

2 Korinti

Pauloŋe Korinti yengât ekap betŋan kulemgum katyĩngiop.

1 ¹O bukulipne,
Yen Korinti kapi ambolipŋe otmu Akaia hânân kapi nombotŋe tatmâ arap ya ambolipŋe orop Yesu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim tem lâuwangim manŋetgât Anitâŋe meyeŋop. Nâ Paulo. Emelâk Awoŋnenŋe Anitâŋe Yesu Kiristohât aposolo sâŋm âi nihiop ya mem mansan. Otmu bukunenŋe âlâ, kutŋe Timoteo, yâkŋe nâ orop tânahom mansait. Netŋe heroeŋe nâŋgâyĩngim ekap yu kulemgum katyĩngiait.

²Awoŋnenŋe Anitâ otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristo yâkŋe eŋgatyetŋeâk otmâ nâŋgâyĩngim tihityeŋe otmutâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmâ sânduk sâekgât nâŋgâyĩngim ulitgum gaman.

Anitâŋe biwi sânduhân katnenekmap.

³⁻⁴Umatŋe topŋe topŋe teteningimawân Awoŋnenŋe Anitâ, Tihit tihit otmu Biwi Sânduk Amboŋaŋe mem heweweŋe tuhunenekmâ biwi sânduhân katnenekmap. Yakât nâŋgâm Kutdânenŋe Yesu Kiristo âwâŋe mepaem mannom. Otmu bukulipnenŋe yengâlen umatŋe topŋe topŋe teteyĩngiwuap nenŋe gurâ yâkât wâtŋan kinmâ yan mem sânduk tuhuyeknom. ⁵Emelâk Kiristoŋe ikŋe den pat âlepŋe ekyongominiop ya nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm mem âlâlâ tuhuŋetâ sâtgum muop. Otmu nenŋe yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim tem lâuwangim den pat âlepŋe lohimbi ekyongomunŋe nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm emelâk Kiristo mem âlâlâ tuhuwi yakât dopŋeâk mem âlâlâ tuhuneneksai. Yawu gârâmâ biwinenŋaŋe Kiristo orop hikuakmâ konohâk otmu mansain. Yakât otmâ mem âlâlâ tuhunenekmaiân yâkŋe mem heweweŋe tuhunenekmu biwi sânduhân manmain. ⁶Otmu yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim manŋetâ manman kârikŋan katyekbuapgât nâŋgâm netŋe tem lâuwangim manmutŋe umatŋe âlâlâ kaknetŋan yâhâmap. Yâhâ umatŋe

âlâlâ kaknetjan yâhâmap yan ikje wâtjan kinmâ biwinetjaŋe yâkâlenâk kepeim manmutje biwinetje ki orotok sâmap. Otmu yen gurâ yawu manŋetâ umatje âlâlâ teteyiŋgiuwawân biwiyenje ki orotok sâwuap. ⁷Yeŋe yawu manmâ ki lohotje otnomai yakât nâŋgâm engat yâhâp ki otmait.

⁸Bukulipne, emelâk Asia hânân manbit yan umatje dondâhâlâk kaknetjan yâhâmu hâhiwiw nâŋgâwit yakât yuwu sâmune nâŋgânet. Umatje ya kaknetjan yâhâmu biwinetje orotok sâop yan mumutje hâknetje sânduk sâwuapgât nâŋgâwit. ⁹Otmu emelâk Anitâŋe mundomgât sâpŋe kalop ya tetenitgiwomap sâm biwinetje memâk manbit. Yawu gârâmâ netje wâtnetjanâk torokatmâ mandomgât dop ki tap. Yakât nâŋgâmutje haŋ sânitgiâkgât Anitâŋe nâŋgâmu umatje yu kaknetjan yâhâop. Umatje yu kaknetjan yâhâmu yan biwinetjaŋe yâkâlen kepeim wâtjan kindehât mem hewewerj tuhunelehop. Yawu tuhunelekmâ yan lok mumuŋe mumuŋambâ mem yahatyekmu mannomai yakât dopŋeâk mâmâŋe otnitgimu biwinetje huruŋ sâmu manman âlepŋan manbit. ¹⁰Yawu otmâ umatje kaknetjan yâhâop yapâ menelehop. Otmu sâp âlâen umatje âlâ kaknetjan yâhâwuawân yawuâk yapâ menelekmâ manman âlepŋan katnelekbe sâm ki pâpguwuap. ¹¹Yawu gârâmâ yuwu sâmune nâŋgânet. Umatje kaknetjan yâhâwuap yan yen lok kiŋgitje orowâkŋe biwiyenjaŋe hikum netgât nâŋgâm Anitâ ulitgunomai. Anitâ ulitguŋetâ yawuâk tepŋe nâŋgânitgimu hâmenetje kinbuap. Yakât otmâ netgât sâm heronje otbaŋgim mepaenomai.

¹²Yeŋe nâŋgâm bâlenihimaihât yuwu sâmune nâŋgânet. Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otnihimu yen otmu lohimbi belângen manmai den perâkŋe âlâ ki ekyongom gaman. Otmu yu me ya otyiŋgiman ya gurâ uwawapŋe bia otyiŋgiman. Yawu otyiŋgiman yan lohimbi belângen manmai ya yeŋgât orotmeme me nâŋgân nâŋgân ki watmâ otyiŋgiman. Yakât otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwine ekmu ârândâŋ oap yawu biwinanjan nangan. Yakât otmâ ki aŋulakmâ mansan. ¹³Emelâk den kulemgumune sâlikum topŋe nâŋgâm heŋgeŋguŋetgât den ya topŋambâek kulemgum katyiŋgiwan. ¹⁴Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe nombotjaŋe den ya sâlikum nâhât biwinan girawu tap yakât nâŋgânetâ ki keterakyiŋgimu nâŋgâm bâlenihim gai. Yawu gârâmâ biwinan tap yu nâŋgâm heŋgeŋgum ewe katnekŋetgât biwine mem mansan. Ewe katnekŋetâ biwinnenjaŋe hikuakmâ konohâk otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristo âwurem gewuwawân yâkât senjan kinmâ heronje nanŋanŋinom.

Pauloŋe Korinti kapi ariwuapgât nâŋgâmu umatje otmu pilâop.

¹⁵⁻¹⁶Yâhâ yeŋe heronje nâŋgânihim mansai yakât ki nâŋgâm ketet otman. Emelâk Epeso kapiânâk tatmâ den yuwu katyiŋgiwan.

“Kapi yu pilâm Makeronia hânân ariwom yan aŋgoân saru hâtikum yeŋgâlen takamune tipiŋe tatnom. Tipiŋe tatmâ mâtâp menihijetâ

Makeronia hânân kapi tipi tapi tatmâ arap ya ambolipnje yekmâ benje âlâkuâk yengâlen âwurem takamune tatnom. Otmu yapâ yawuâk mâtâp menihijetâ Yuraia hânân ariwom.”¹⁷ Biwinaje yawu nângâm den ya yengâlen katmune takamu ekbi. Sâp yan mâtâp biatmu yengâlen ki takawan. Yakât otmâ nâhâtijne “Taka nenekbom sâop yamâ imbiâk sâop,” yawu mon nângâwi. Nâje yu me ya otbom sâm ekyongoman yakât kakjan ninahâlâk nângâmune yahatmu nângân nângân âlâ ki hâukuman. Me biwi yâhâp ki otman.

¹⁸⁻¹⁹ Yâhâ Anitâmâ bulâje Amboje. Yakât otmâ yâkne den imbiâk ki eknongomap. Yakât otmâ nâje Sila yet Timoteo orop Anitâhât nanje Yesu Kiristo yâkât den pat âlepne ya kâsikum yingiminiwin yan Kiristone den imbiâk eknongominiop yawu sâm ki ekyongominiwin. Yâkne Anitâhât den bulâje eknongominiop ya nenje gurâ tâj tâjâk ekyongominiwin.²⁰ Otmu emet inânjan Anitâje nen Yura lohimbi otmu yen pâku lohimbi tihitnenje otmâ ikne hoj bawaje hângângumu ge manman âlepjan katnenekbuap sâm den hikuop. Yâhâ Yesu Kiristone hohetnenjan tetem manop yâkâlen den yakât bulâje aksisihâk tetem hengejuop. Yakât otmâ nenje bulâje yakât nângâm “ya bonjanâk” sâm Anitâ mepaemain. Anitâ ikjak mâmâje otningimu Kiristohâlen biwinenjanje tijâk kepeim kârihem manmain.²¹⁻²² Yawu manmâ yâhânehât Anitâje menenekmâ nine nanne baratne sâm pat kuningiop. Pat yakât bulâje ki biatningiâkgât Wâtgât mâmâjahât Heak hângângumu ge biwinenje mem hewewej tuhunenekmap. Yakât otmâ hâmbâi Anitâje menenekmâ ikjan torokatnenekmu manman kârikjahât bulâje menom yakât nângâm engat yâhâp ki otmain.

²³⁻²⁴ Yengâlen ki takawan yakât yuwu sâmune nângânet. Yengâlen taka kuwikyekmâ den sâyijiwomgât nângâmune umatne olop. Yawuhât otmâ Epeso kapi pilâm Makeronia hânân tâj tâjâk takawan. Yeje Kiristohâlen biwiyenjanje kepeim mansai. Yakât otmâ den wuân me wuângât nângânetâ bulâje otmu lâum manjetgât nen Kiristohât aposololipnanje ki meme sâsâ tuhuyekmain. Yawu otmâ yeje biwiyenjanje kepeiakmâ konohâk otmu herone nannganjinet sâm yen orop buku orangim tânahom mansain. Den yan yu Anitâje nângâmu bulâje oap.

2 ¹ Yâhâ emelâk yengâlen taka den sâyijiwon yan yengâlen gâtne nombotjanje nângâm bâlenihiwi. Yakât otmâ âlâkuâk taka den sâyijimune tepyeje bâlemap sâm pilâm yuân tohowan. ² Yawu gârâmâ yengâlen taka den sâyijimune tepyeje bâleop mâne yengu yawuâk otmâ tep hero kakjan ki katnekbâi. ³ Yâhâ nâje topne katmâ Kiristohât den pat âlepne kâsikum yingiminiwan. Yakât otmâ yeje otbi mewi yakât nângâmune biwine herone otminiop yakât nângâm yeje yawuâk otmâ mannomai, yawu biwinaje nângâwan. Yakât otmâ yengâlen

takawan mâne tep heronje kakŋan katnekbâihât dopŋe otbâp. Yamâ taka den sâyiŋgimune nâŋgâm bâlenihinomai nâŋgâm pepa kulemgum katyiŋgimune ekbi. ⁴Yawu gârâmâ biwinanŋe kepeiyekmâ mansan. Yakât otmâ pepa kulemguwan ya sâlikum nâŋgânŋetâ tepyeŋe bâlewuap nâŋgâm tepne nâŋgâyiŋgim dondâ isewan. Yawu otmâ ya sâlikum nâŋgâm nâhâtŋe “Nâŋgâningimap yaŋak pepa yu kulemgum katningimu takap,” sâm nâŋgânomaiahât yawu kulemguwan.

Lok âlânŋe otmâ tâpikguop yâkât tosa pilâwanŋiwi.

⁵⁻⁶Yenŋâlen gâtŋe lok âlânŋe otmâ tâpikguminiop. Yakât otmâ lohimbi dondânŋe tep bâle pato nâŋgâwanŋim den âiân katbi. Den âiân katmâ sâm hârewanŋim kewilânŋetâ ari biwiŋe gemu manmâ gap. Lok yaŋe yen orowâk manmâ otmu bâleop yakât otmâ yeŋe kewilânŋetâ manmâ gap yakât nâŋgâmune ârândânŋ oap. Den sâm hârewanŋiwi yamâ pesuk sâwanŋimu yenŋâlen torokalakmu manŋetgât nanŋan. ⁷Yâkŋe yawuâk tâtâem otmâ manmâ yâhâmu biwiŋe mumu yaŋak Kiristo betgumapgât yaŋak tosaŋe pilâm biwiŋe mem hewewenŋ tuhuŋetâ orowâk mannomai. ⁸Otmu tepyeŋe nâŋgâwanŋim mansai yakât nâŋgâmu keterakbaŋgiâkŋat buku otbaŋginomai. ⁹Otmu yeŋe nâhât sât watmâ lok ya den âiân katmâ sâm hârewanŋinomai me bia yawu biwinanŋe nâŋgâm pepa kulemgum katyiŋgiwan. ¹⁰Yâhâ otmâ tâpikguop yakât tosa ninahâk ki pilâwanŋiwom. Anŋoân yeŋe tosaŋe pilâwanŋinomai yan yenŋât nâŋgâmune ârândânŋ otbuap. Yeŋe yawu otŋetâ nâku yawuâk tosaŋe pilâwanŋiwom yan Kiristoŋe yakât nâŋgâmu ârândânŋ otbuap. ¹¹Otmu Satan Manman bâlenjahât Amboŋaŋe nen kerek hiliwahonehât kâitnongomap yakât topŋe nâŋgâm henŋenŋuain. Yakât otmâ lok yakât tosa pilâwanŋinom yanâmâ Satangât mâtâp manŋuwanŋinom.

Pauloŋe Epeso kapi pilâm Makeronia hânân ariop.

¹²Otmu bukune Titoŋe yenŋâlembâ takamu Toroa kapiân penanŋiakmâ yenŋât den pat eknohomu nâŋgâwom sâm Epeso kapi pilâm Toroa kapiân ari mambotbaŋgiwan. Mambotbaŋgiwan yan Kiristo hoŋ bawanŋim yâkât den pat âlepŋe kapi ambolipŋe kâsikum yiŋgiwan. Kâsikum yiŋgimune lohimbi dondânŋe yâkâlen biwiyenŋe katbi. ¹³Yawu gârâmâ mambotbaŋgimune biatmu yaŋak yenŋât nâŋgâm dondâ gorânihiop. Yakât otmâ kapi ambolipŋe pilâyekmâ wanŋa mem Makeronia hânân takawan. Takamune penanŋiakmâ yenŋât den pat ya eknohop.

Kiristohât den pat ekyongonŋetâ nâŋgânŋetâ âilonŋo olop.

¹⁴Yenŋât den pat eknohomu nâŋgâm biwine sânduk sâmu Anitâ mepaewan. Nenŋe Kiristo orop biwinnenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manmain yan Anitânŋe mâmânŋe otningimu yâkât âi memunŋe

bulâje tetemap. Mâmâje otningimu Kiristohât den pat âlepje sâm haok tuhumunje hânjan kulemjan arimap. Otmu nenje hotomje nângâmunje âilonjo otmap yakât dopjeâk lohimbî hânjan kulemjan manmâ araije den pat âlepje ya nângâjetâ âilonjo otmap. 15-16 Nângâjetâ âilonjo otmu Manman Ambojae mem hewewej tuhuyekmu Kiristohâlen biwiyenje katjetâ manman kârikjahât pat kuyingimap. Lohimbî ya jeâmâ den pat ya nângâjetâ hotomje âilonjo pilâmap yakât dop otmap. Yâhâ lohimbî nombotje hiliwahonomaihât pat mansaije ya nângâjetâ korokje pilâmap yakât dop otmap. Yakât otmâ nângâjetâ gemu bet pilâm hiliwahonomai. Lok girawuyaje âi yu mejetâ dopjan otbuap? Yakât yuwu sâmune nângâjet. Kiristone menenekmâ aposolo âi sâm ningiop. Yakât otmâ hoj bawangim yâkât den pat âlepje ekyongomain. Ekyongomain yan hotomje pilâmu nângâmunje âilonjo otmap yakât dopjeâk Anitâje nângâningimu âilonjo otmap. 17 Yâhâ lok perâkje dondâhâlâkje biwiyenje kurihiakmâ tewetsenjahâlâk nângâm yengâlen taka Kiristohât den pat kelaŋgâtâ kâsikum yingimai. Yâkje otmai yawu ki otmain. Anitâ ikjak den âlâlâ biwinnenjan katmap ya ekyongomain. Yâkje nenekmu ârândâj olâk sâm Kiristo hoj bawangim den tâj tâjâk ekyongomain.

Nenje wâtnennjanâk kinmâ Kiristo hoj bawanginomgât dop ki tap.

3 ¹Den ekyongoan yu nângâm nâhâtje “Ikjahât nângâmu yahatsap” sâmai me bia? Den âlâ yuwu sâmune nângâjet. Emelâk lok nombotje yengât bukulipyenje herone nângâyingim pepa mem kulemgum yingwi ya mem taka tiripyongojetâ sâlikum buku otyinginetâ orowâk tatmâ den kâsikum yingim gai. Otmu âiyeje tuhum pesuk pilâm Kiristohât komot âlâhâlen ari nep tuhunomai yan “Pepa kulemgum ninginetâ mem ari tiripyongonom,” sâm ulityongonomai. Yawu otmai yamâ nâje yawu ki otman. ²Yâhâ lok âlâ me âlâje nâhât âi yukât topje nângâne sâm otjetâ pepa âlâ ki tiripyongomune eknomai. Yengât manmanyenje ekmai yan nâhât pepa ekmai yakât dop oap. Yakât otmâ yuwu sâmune nângâjet. ³Kristone hângânnohomu ikje den pat âlepje ekyongowan. Ekyongomune nângâjetâ Anitâ Manman Ambojae ikje Wâtgât mâmâjahât Heak hângângumu ge mem hewewej tuhuyekmu Kiristohâlen biwiyenje katbi. Yakât otmâ yengâlen bulâje teteap. Yakât otmâ lok âlâ me âlâje manmanyenje eknomai yan nâje Kiristo hoj bawangiman yakât topje nângâm hengegunomai. Yakât otmâ yeje pepa kulemgum nihinomaihât ki nângâman. Otmu torokatmâ sâwe. Emelâhâmâ Anitâje girem den Mose ekumu tape mem kulemguoŋ ya Isirae lohimbije sâlikum Anitâhât topje tipiŋe nângâwi. Yâhâ sâp yiwereje yuâmâ Wâtgât mâmâjahât Heakje Anitâhât biwiŋan den âlâlâ tatmap ya mem biwinnenjan katmap. ⁴⁻⁵Yakât otmâ nenje wâtnennjanâk

kinmâ ai memunje bulâje tetemap sânomgât dop âlâ ki tap. Kiristohâlen biwinenjaŋe tiŋâk kepeim Anitâhât wâtŋan kinmâ ai memunje nenekmu dopŋan otmap.

⁶Kiristoŋe manman kârikŋahât mâtâp aiŋe mem teteningiop. Yakât otmâ hoŋ bawaŋgiwehât Anitâŋe menekmâ ai sâm nihiop. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otnihimu mâtâp aiŋe ya watmâ yâhâm yan manman kârikŋahât bulâje membom. Yâhâ lohimbiŋe girem den nâŋgâmai yan biwiyenambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe tetemu otŋetâ bâlemap. Yakât otmâ yawuâk torokatmâ otnomai yan matŋe umatŋe yingimu mem hiliwahonomai.

Kiristoŋe mâtâp aiŋe meningiop yakât nâŋgâmunje yahatmap.

⁷⁻¹¹Emelâk Anitâŋe girem den Mose ekumu tape mem kulemguop. Yakât kakŋan girem den ya Isirae lohimbi ekyongomu nâŋgâŋetâ biwi nâŋgân nâŋgânyenŋan hâumu yan otmâ tâpikguminiwi yakât nâŋgâm aŋulakbi. Otmu yapâek girem den lâum pâpŋum yaŋak hiliwahonomgât pat mansain yawu nâŋgâm manmâ gai.

Yâhâ sâp yuâmâ Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâmunje Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem heweweŋ tuhunenekmu Kiristohâlen biwinenjaŋe kepeim mansain. Yawu manmunje Anitâŋe tosa pilâm manman kârikŋahât pat kuningimu mansain yawu nâŋgâmunje biwinenje huruŋ sâmap. Biwinenje huruŋ sâmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu Kiristo hoŋ bawaŋgim mansain.

Kândikum emelâk Anitâŋe girem den ya Mose ekumu kulemguop yan ikŋe laŋinjaŋe siliŋ siliŋ sâm Mosehât kundenŋan hâumu kaok bolaŋ bolaŋ olop. Yawu otmu pumŋambâ âwurem gemu mâtâwânâk kundenje kâiâkŋe olop. Kundenje kâiâkŋe olop yamâ Isirae lohimbiŋe ekŋetâ irik irik sâmu dâŋâk ki ekki.

Yâhâ sâp yuâmâ Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâmain yan Anitâhât laŋinjaŋe biwi nâŋgân nâŋgânnenŋan pilâmu haŋ sâningimap yamâ bok sâwuapgât dop âlâ ki tap. Emelâk laŋinjaŋe Mosehât kundenŋan hâuop yamâ bialop. Yâhâ sâp yuâmâ laŋinjaŋe lok biwinenŋan pilâmap yaŋeâmâ emelâk gâtŋe ya wangim biwinenŋan pilâm yâhâwuap. Yakât otmâ nâŋgâmunje âlâ kândâkdâ otmap.

¹²Otmu nenje Kiristohât den pat âlepŋe lohimbi kâsikum yingimunje nâŋgâmai. Nâŋgâmai yan Anitâhât laŋinjaŋe biwiyenŋan pilâmu haŋ sâyŋgiwuap yakât nâŋgâm den tâŋ tâŋâk kâsikum yingimain. ¹³Yâhâ emelâk Moseŋe olop yan hâum sâmune nâŋgâŋet. Emelâk Moseŋe Sinai pumŋan yâhâmu Anitâ orop den olowot. Den otmutâ yan yâkât laŋinjaŋe Mosehât kundenŋan hâumu kaok bolaŋ bolaŋ olop. Yâhâ den otmutâ pesuk sâmu pumŋambâ âwurem gemu mâtâwânâk kundenje kâiâkŋe olop. Otmu Anitâhât den Isirae lohimbi ekyongop yan laŋinje

biatmu kundenŋe ekmai sâŋ sâŋgum potonŋe mem kundenŋe kâtâpgum den ekyongop. Yawu ekyongom benŋe âlâkuâk Anitâ orop den ote sâŋ pumŋan âwurem yâhâop yan sâŋgum potonŋaŋe kundenŋe kâtâpguop ya mem gahaemu den olowot. Den otmutâ laŋinŋaŋe kundenŋan hâumu âlâkuâk kaok bolaŋ bolaŋ olop. Yawu gârâmâ emelâk Mose otmu Isirae lohimbijene otminiwi ya watmâ ki otmâ mansain. Yakât yuwu sâŋmune nâŋgâŋet. ¹⁴⁻¹⁶ Moseŋe kundenŋe kâtâpgumu Isirae lohimbijene ki ekbi yakât dopŋeâk biwi nâŋgân nâŋgânyene maŋguakmu Anitâhât den ekyongop ya nâŋgâŋetâ ki keterakyiŋgiop. Sâp yapâek Isirae lohimbi tetem manmâ gai ya yeŋgât biwi nâŋgân nâŋgânyene yawuâk maŋguakmu miti den kândikum kulemguiwi ya sâlikum nâŋgâŋetâ ki keterakyiŋgimap. Yawu gârâmâ Moseŋe âwurem Anitâhâlen yâhâop yakât den kulemguop ya yuwu tap.

“Kutdâhâlen âwurem yâhâwe sâŋ sâŋgum potonŋaŋe kundenŋe kâtâpguop ya mem gahaem ehop.” Den yawu tap.

Otmu yakât dopŋeâk Isirae lohimbi otmu lohimbi wosapâ wosapâ manmai yaŋe Kutdânenŋe Kiristohâlen biwiyene katmai yan ikŋak biwi nâŋgân nâŋgânyene mem pâroŋ pilâyiŋgimu miti den ya sâlikum nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimap. ¹⁷ Otmu lok âlâ me âlâŋe Kutdâhâlen biwiyene katmai yan girem den topŋe topŋe kulemguiwi yapâ holanyekmap. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem hewewenŋe tuhuyekmu Anitâhât den nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimap. ¹⁸ Otmu Moseŋe Kutdâ orop den olowot yan yâkât laŋinŋaŋe Mosehât kundenŋan hâumu kaok bolaŋ bolaŋ olop yan Isirae lohimbijene Kutdâhât towatŋe ekbi. Yâhâ nen gurâ yakât dopŋeâk mansain yakât yuwu sâŋmune nâŋgâŋet. Nenŋeâmâ aŋgoân Kutdâhâlen biwinenŋaŋe kepeim tem lâuwangim manbin. Yawu manmunŋe Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem hewewenŋe tuhunenekmu Kutdâŋe olop miop yawu otneâk nâŋgâwin. Yawu otneâk nâŋgâwin yan mâmâŋe otningimu olop miop yawu otmâ manne sâŋ otmunŋe nenekmu tipiŋe âlepŋe olop. Otmu yakât kakŋan otbin mewin ya wangim tem lâuwangim manmunŋe nenekmu ârândâŋ oap. Otmu yawuâk mâmâŋe otningimu manmâ yâhânom yanâmâ Kutdâŋe olop miop yawu otmunŋe nenekmu dopŋan otbuap. Yakât nâŋgâm yawuâk otmâ mannom yan lohimbijene manmannenŋan Kutdâhât towatŋe eknomai.

Pauloŋe Kiristohât den pat âlepŋe ki kelaŋgatmâ ekyongop.

4 ¹ Nâŋe Kiristohât den pat âlepŋe pâku lohimbi kâsikum yiŋgiwehât Anitâŋe tepŋe nâŋgânihim aposolo âi sâŋ nihiop. Yakât otmâ âi yu memune umatŋe âlâlâ tetenihimu biwine ki orotok sâmap. ² Kiristohât den pat yamâ bulâŋe. Yakât otmâ Anitâhât senŋan manmâ den ya ki kelaŋgatmâ kâityongoman. Lohimbi kerekŋe den pat yu nâŋgâŋetâ

bulâŋe otmu nâhâitŋe “Den bulâŋe eknongomap” sâŋetgât uwawapŋe bia manmâ den tâŋ tâŋâk ekyongoman. ³⁻⁴Yawu gârâmâ den pat yu lohimbi belâŋen manmai ya ekyongomune nâŋgâŋetâ helekŋe otmap. Ya yengât topyeŋe yuwu sâmunne nâŋgâŋet. Anitâhât laŋinŋaŋe biwiyenjan pilâmu Kiristohât den pat nâŋgâŋetâ haŋ sâyingimap sâm Manman bâlenjahât Ambonaŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe kâtâpguyingimu omoŋ bâlenjan tatmai. Yakât otmâ den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâŋetâ ki keterakyiŋgimap. Nâŋgâŋetâ ki keterakyiŋgimap yakât otmâ Kiristo yet Anitâ topyetŋe dop konohâk oap yakât gurâ ki nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimap.

⁵Yeŋe nâhât nâŋgâŋetâ yahalâkgât ki nâŋgâman. Kutdânenŋe Kiristo yâkât tem lâuwangim mepaenŋetgât yâkât den pat âlepŋe kâsikum yingim hoŋ bayingiman. ⁶Kândikum emelâk Anitâŋe hân himbim ki kândikyotgowân omoŋ pato sâhâm iop. Omoŋ sâhâop ya Anitâŋe sâmu laŋinŋe pilâop. Yakât dopŋeâk lohimbi kerek nenŋe omoŋ bâlenjan manminiwin yan yâkŋe sâmu laŋinŋaŋe biwinenjan pilâop. Biwinenjan pilâmu haŋ sâningimu ikŋe biwiŋan girawu tap yamâ Kiristoŋe olop miop yan tetemu ekbin.

Anitâhât wâtŋan kinmain yan biwinenŋe ki gemap.

⁷Yawu gârâmâ Anitâhât laŋinŋaŋe biwinenjan pilâmu haŋ sâningimu ikŋe biwiŋan tap ya nâŋgâmain. Umatŋe topŋe topŋe teteningimu hâhiwin kakŋan manmunŋe wâtnenŋe orotok sâmap. Wâtnenŋe orotok sâmu Anitâhât wâtŋanâk kinmâ Kiristohât den kâsikum yingimunŋe nâŋgâŋetâ manman âlepŋahât bulâŋe teteyiŋgimu ekmai. Ya ekma yan Anitâhât wâtŋe ekmai. ⁸Yâhâ lok belâŋen manmaiŋe hâhiwin ningiŋetâ biwinenŋe orotok sâmap. Yawu gârâmâ Anitâhât wâtŋan kinmunŋe yanâmâ biwinenŋe ki gemap. Yawu manmunŋe mâtâp maŋuningine sâm pâpŋumai. ⁹Otmu mem âlâlâ tuhunenekmaiân bâsok mumain. Yawu otmai tuhunenekmaiâke yamâ benŋe Anitâŋe nâŋgâningimu hâmenenŋe kinmap. ¹⁰⁻¹¹Emelâk Yura nengât papatolipnenŋaŋe Yesu mem ge katne sâm mem âlâlâ tuhum gaŋetâ hâhiwin kakŋan manmâ muop. Yakât dopŋeâk lohimbi belâŋen manmaiŋe nen mem ge katnenekne sâm mem âlâlâ tuhunenekŋetâ hâhiwin kakŋan manmâ bâsok bâsohâk mumain. Yawu gârâmâ Yesuhât wâtŋan kinmâ yâkât âi ya memain yan lohimbi yaŋe nenekmâ Yesuŋe mumuŋambâ yahatmâ mâmâŋe otyiŋgimu âi memai nengât yawu nâŋgâmai. ¹²Nenŋe yengât nâŋgâm âi mem hâhiwin kakŋan manmain. Yawu manmain yakât huhopŋe yeŋe yâkâlen biwiyenjaŋe kepeiŋetâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu mansai.

¹³Emelâk lok âlâ umatŋe tetewangimu den kulemguoŋ ya yuwu tap.

“Yâkâlen biwinaŋe kepeim manban yakât nâŋgâm ekuwan.” Den yawu tap.

Lok yaŋe Kutdâhâlen biwiŋaŋe kepeiop yakât den ekuop. Yakât dopŋeâk Kutdâhâlen biwinenŋaŋe kepeim ikŋe den pat âlepŋe lohimbi ekyongomain. ¹⁴Otmu yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim manmâ yâhânom otmuâmâ Anitâŋe Kiristo mumuŋambâ mem yahalop yakât dopŋeâk yen orowâk mumuŋambâ mem yahatnenekmu yâkât senŋan kinnom. ¹⁵Yakât nâŋgâm manman âlepŋahât bulâŋe yengâlen teteyiŋgiâkgât nenŋe hâhiwin kakŋan Kutdâ hoŋ bawangim ikŋe den pat âlepŋe kâsikum yiŋgim gain. Otmu yeŋe gurâ yawuâk den pat âlepŋe ya sâm haok tuhunomai. Sâm haok tuhunetâ Anitâŋe ikŋe enŋatŋeâk otmâ lohimbi tihityeŋe otmâ Kiristo hâŋgângumu ge kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop yakât nâŋgânomai. Yakât nâŋgâm lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe tâtâemâk yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim Anitâ heronŋe nâŋgâwangim mepaenomai.

¹⁶Yakât nâŋgâm umatŋe topŋe topŋe teteningimawân biwinenŋe ki gemap. Bulâŋanâk nenŋe hâhiwin kakŋan manmâ yâhâm munom. Yawu gârâmâ hilâm ârândâŋâk Anitâhât Wâtŋât mâmâŋahât Heakŋe biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe mem heweweŋ tuhup. ¹⁷⁻¹⁸Sâp yiwereŋe yuâmâ Kiristo hoŋ bawangim hâhiwin kakŋan mansain. Yâhâ hâmbâi sâp patoen Anitâŋe manman kârikŋan mem katnenekmu heronŋe kakŋan manmâ yâhâmbisâin. Yakât nâŋgâm manman kârikŋan mannom sâm biwinenŋe galemahom manmâ yâhânom. Yâhâ umatŋe topŋe topŋe teteningimu hâhiwin kakŋan manmain yuâmâ sâp ki kâlep otmuâk pesuk sâwuap. Yakât nâŋgâm umatŋe girawuyaye kaknenŋan yâhâwuap yakât ki nâŋgâm ketet otmain.

**Anitâŋe hâknenŋe âiŋe ningimu hanŋalakmâ
manman kârikŋan mannom.**

5 ¹Umatŋe girawuyaye kaknenŋan yâhâwuap yakât ki nâŋgâm ketet otmain yakât topŋe yuwu. Nenŋe hânân yuân kandi manmain. Anitâŋe selep kandi tuhup katnenekmu yan mansain yawu oap. Yawu gârâmâ manmâ yâhâm munom yanâmâ himbimân yâhâmunŋe hâknenŋe âiŋe ningimu menom yamâ emet kârikŋe tuhup katnenekmu yan manmâ yâhâmbisâingât dop. ²⁻⁴Yâhâ hânân yu umatŋe topŋe topŋe teteningimu hâhiwin nâŋgâmainân mumuhât hâknenŋe ihiwe ihiwe otmap. Yawu gârâmâ mumunŋe kurihineneknomaihât nâŋgâm ketet otmain. Yâhâ Kiristonŋe âwurem gemu Anitâŋe hâknenŋe âiŋe mem ningimu hanŋalakmâ manman kârikŋan mannomgât nâŋgâmain. ⁵Otmu Anitâŋe ikŋe orop manman kârikŋan manmâ yâhâmbisâin yakât nâŋgâm pat kuningiop. Yâhâ pat yakât bulâŋe ya ki menom sâm biwi yâhâp otmaingât ikŋak Wâtŋât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mem heweweŋ tuhunenekmap. Yakât otmâ bulâŋanâk manman kârikŋan manmâ yâhânom nâŋgâmain.

⁶⁻⁸Yakât nâŋgâmunŋe biwinenŋe ki orotok sâmap. Bulâŋanâk hânân yu manmâ Kutdâhât kapi himbimân tap ya ki ekmain. Yawu gârâmâ hân

yu pilâm himbimân yâhâm Kutdâ orop mannomgât nângâm biwinenŋe hikum manmain. Yawu manmâ umatŋe topŋe topŋe kaknenŋan yâhâmwân biwinenŋe ki orotok sâmap.

⁹⁻¹⁰Hâmbâi sâp patoen nen kerekŋe Kiristohât senŋan kinmunŋe otmain memain ya ekbuap. Ekmu ârândân otbuap me ki ârândân otbuap yakât dopŋan den sâm hâreningim amboŋan amboŋan matŋe kâpekningiwuap. Yakât otmâ yuwu nângâmain. Hânân yu torokatmâ mannom me mum himbimân yâhânom yakât ki nângâmain. Yâhâ biwinenŋe Kutdâhâlen kepeim hoŋ bawaŋgim manmunŋe nenekmu ârândân olâkgât nângâmain.

Lok yengât kut patyehâhlâk ki nângâmunŋe yahatbuap.

¹¹Yawu otmâ Kutdâ ewe katmâ mansan. Yakât otmâ lohimbiŋe den pat âlepŋe nângânetâ bulâŋe olâkgât den tâŋ tâŋâk ekyongom engatyeŋan geman. Anitâhâlen biwinanŋe tiŋâk kepeim tem lâuwangim gan yakât nângânihimu ârândân otmap. Otmu yen gurâ yawuâk nângânihiŋetâ ârândân oap yakât nângâm biwinanŋe mem mansan. ¹²Yamâ benŋe nângânihiŋetâ yahalâkgât ki nângâman. Yâhâ lok nombotŋanŋe gurâ lok âlâ me âlâhât kut patyeŋe nângânetâ yahatmap yâhâk buku otyiŋgimai. Yawu otmai yan buku ya yengât biwiyeŋan girawu tap yakât ki nângâmai. Lok yawuyanŋe yengâlen taka nâhât sâm bâlenomai. Yawu otnomai yan nâŋe Kiristo hoŋ bawaŋgimune umatŋe âlâlâ tetenihiŋe Anitâŋe tihitne otmap yakât ekyongonomai. ¹³Otmu umatŋe topŋe topŋe tetenihiŋe hâhiwin kakŋan manman yan kârihem kinmâ Kiristohâlen biwinanŋe tiŋâk kepeim âi tuhum hoŋ bayiŋgiman. Sâp yan lok nombotŋanŋe nekmâ nâhâitŋe “Biwiŋe hâlim otmu yu oap,” yawu sâmai. ¹⁴⁻¹⁵Kiristone lohimbi kerek wawaenenekmâ nengât tosa mem kawenenŋan kinmu Anitâŋe betgumu kuŋetâ muop. Yakât otmâ betgumu kuŋetâ muop yan nen gurâ tosanenŋahât matŋe sâm Anitâŋe betnongomu nongoŋetâ muwin yawu olop. Otmu Kiristo mumuŋambâ mem yahatmu manman kârikŋahât mâtâp mem teteningiop. Yawuhât otmâ tihitnenŋe otmap. Yakât nângâmunŋe bulâŋe otmu nenŋahât nângâmunŋe gemu yâkât tem lâum hoŋ bawaŋgim mannom. ¹⁶Emelâk Kiristohâlen biwinenŋe ki katbin yan nângân nângânnenŋeâk watmâ lok yengât kut patyehâhlâk nângâmunŋe yahatminiop. Yawu otmâ Kiristohât nângâmunŋe tâŋât otminiop. Yawu gârâmâ yâkâlen biwinenŋe katbin yapâek yâkât biwiŋan girawu tap ya nângâmain. ¹⁷Yâhâ lok âlâ me âlâŋe Kiristohâlen biwiyeŋe katmai yan mem hewewej tuhuyekmu biwiyeŋambâ nângân nângân bâleŋe tetemap ya bet pilâmai. Bet pilânetâ biwi nângân nângânyeŋe mem pâroŋ pilâyŋgimu nângân nângân âlepŋe biwiyeŋambâ tetemu watmai.

Anitâŋe kaok nângâningim tosanenŋe pilâningimâp.

¹⁸⁻¹⁹Anŋoân nen kerekŋe Anitâhât nângâmunŋe gemu betbaŋgim gamunŋe nângâm bâleningiminiop. Yawu gârâmâ ikŋe engatŋeâk otmâ

wawaenenekmâ Kiristo hângângumu ge sâreerenekmâ kawenenjan kinmu kuŋetâ muop. Yakât otmâ yâkâlen biwinenŋe katmunŋe nengât kaok nâŋgâningimap. Kaok nâŋgâningim yan Kiristoŋe nengât otmâ muop yakât nâŋgâm tosanenŋe pilâningimap. Otmu lohimbî belângen manmai ya den pat âlepŋe yu ekyongonehât sâŋ ningiop. Yawu gârâmâ yâk yeŋgâlen ari ekyongomunŋe Kiristohâlen biwiyenjaŋe kepeiŋetâ yâk gurâ yawuâk kaok nâŋgâyŋgiwuap.

²⁰⁻²¹ Anitâŋe Kiristo hângângumu ge koko salehâk manop. Yamâ benŋe nengât tosehât otmâ kawenenjan kinmu kuŋetâ muop. Yakât otmâ nenŋe Kiristo orop biwinenjaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manmain yan Kiristoŋe nengât tosehât otmâ muop yakât nâŋgâm kaok nâŋgâningimap. Kaok nâŋgâningim nenekmu ikŋe nanŋe baratŋe bulâŋe otmâ koko salehâk mansain. Otmu yeŋe yawuâk Kiristo orop biwiyenjaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manŋet sâŋ ikŋe sâtŋât otmâ ekyongoain.

6 ¹ Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ yen orop wawaenenekmâ mâmâŋe otningimu manman âlepŋahât bulâŋe teteningimu manmâ gain. Bulâŋe yawuâk teteyŋgimu manmâ yâhâŋetgât nâŋgâmain. ² Yâhâ emelâk Anitâŋe poropete âlâ den ekumu kulemguop ya yuwu tap.

“Emelâk nâŋe manman bâleŋahât paŋgoŋâmbâ meyekmâ tihityeŋe otbomgât sâp katban ya yiwerenŋe teteap. Yakât otmâ ulitnohoŋetâ tânyongowom.”

Den yawu tap yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sâp kalop ya yu teteap. Yakât otmâ ulitguŋetâ manman bâleŋahât paŋgoŋâmbâ meyekmâ tihityeŋe otbuap.

Kiristohât tem lâuwangim biwinenŋe galemahom mannom.

³ Nenŋe Kiristohât den pat âlepŋe lohimbî kâsikum yŋgimain yan nengât nep ekŋetâ bâlemu den ya betbangimai sâŋ biwinenŋe galemahomain.

⁴ Otmu yeŋe nengât “Bulâŋanâk Anitâhât hoŋ bawangim târârâk manmai,” yawu sâŋetgât nenŋe yuwu otmâ hoŋ bawangim nep memain. Lohimbî belângen mansainŋe mâtâp maŋguningim mem âlâlâ tuhunenekŋetâ mâtâpŋât pâpŋum hâhiwin kakŋan manmâ Anitâhâlen biwinenjaŋe kepeim manmâ gain. ⁵ Kiristohât den pat âlepŋe ekyongominiwin yan lohimbî nombotjaŋe nâŋgâm kuk otmâ mem âlâlâ tuhunenekmâ nongom pâi emetjan katnenekŋetâ tatbin. Otmu yapâ holaŋnenekŋetâ ge âi meminiwinân sâp âlâen omoŋe ki iminiwin, me sâp sâsâŋan sot ki neminiwin. Yawu otmâ âi hâhiwin kakŋan tuhum gain. ⁶ Otmu Wâtŋât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu yuwu otmain. Manman girawu manmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otbuap yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgum biwinenŋe galemahom uwawapŋe bia manmain. Lohimbî nombotjaŋe mem bâlenenekŋetâ yakât matŋe ki kâpekyŋgimain. Yawu otmâ lohotŋan otyŋgim mem buku tuhuyekmain. ⁷ Otmu Anitâhât

wâtjan kinmâ den kâsikum yingimunje nângânetâ bulâje otmap. Yawu otyingimunje nengât nângâm Anitâhât tem lâum hoj bawanjim mansai nângâmai. Hoj bawanjim manmain yan Anitâje nenekmu ârândâj otmap. Yawu otmâ Wâtgât mâmâjahât Heakje mâmâje otningimu lohimbi ekyongomunje orotmeme bâleje betbanjim yâkâlen biwiyenje katmai. Otmu lohimbi belângen manmai je mâtâp manjuningine sâm otmai yan ki lohotje otmain. ⁸Lohimbi nombotja je nângâninginetâ yahatmap. Yâhâ nombotja jeâmâ nângâninginetâ gemap. Nombotja je mepaenekmai. Yâhâ nombotja jeâmâ den belângen sâm bâleningimai. Nenje den bulâje ekyongomain yan nengât lok perâkje sâmai. ⁹Lohimbi nombotja je nengât lok kutdâ sâmai. Yâhâ nombotja jeâmâ lok inje sâmai. Mesek sâtjan kinmain yan lok nombotja je nenekmâ getek munomai sâmai yamâ benje belângen wâtne je tij tij sâmu manmunje nenekmâ pârâk pilâmai. Otmu umatje âlâlâ teteningimap yan Anitâje kuwiknenekmu hâmenenje kinmap. ¹⁰We bâle nângâmain yamâ biwinnenje heroje otmap. Lohimbi nombotja je nenekmâ lok umburuk sâmai. Yawu gârâmâ lohimbi kinjitje orowâk den kâsikum yingimunje manman âlepjahât bulâje topje topje yengâlen tetemap. Bonjanâk senje âlâlâ ki tatningiap. Yawu gârâmâ Anitâje himbimân yâhâ mannongât pat kuningiop.

¹¹Bukulipne, yuwu sâmune nângânet. Nângân nângân âlâlâ biwinaan tatmap ya âlâ ki kurihian. Nângân nângân ya kerek sâm tetem ekyongoan. ¹²Yeje nine nanne baratne yawu mansai yakât otmâ biwina je kepeyekmâ mansan. Yâhâ yejeâmâ biwiyenje ki kepeinek mâ mansai. ¹³Yakât nângâm biwinnenje kepeiakmâ mannehât nanjan.

**Lohimbi belângen manmai ya orop biwinnenje
ki hikuakmâ nângân nângânyenje watnom.**

¹⁴⁻¹⁵Yeje lohimbi belângen mansai ya orop biwiyenje hikuakmâ nanjanjim tânahonomaihât dop âlâ ki tap. Anitâje yen yekmu ârândâj olâkgât târârâk manmai. Yâhâ belângen mansa jeâmâ kinjoj manjoj manmai. Yejeâmâ Lanjenje Amboje, Kiristo, yâkâlen biwiyenje kepeim tem lâuwanjim manmai. Yâhâ lohimbi belângen manmai yâk jeâmâ Omoj Amboje, Satan, yâkât tem lâuwanjim manmai. Yawu gârâmâ topye jeâmâ ikniâk ikniâk tap. Yakât otmâ yâk orop biwiyenje ki hikuakmâ tânahonomaihât den yu ekyongoan. ¹⁶Nenâmâ yen orop Anitâ Manman Ambojahât opon kâmbukje yawu mansain. Yakât Anitâje den âlâ yuwu sâop.

“Nâje nine lohimbi orop tatmâ tihityenje otmâ yâhâwom. Tihityenje otmune nâhât komot otmâ Anitâ Awojnenje sâm mepaenekmâ yâhâmbisâi.”

Den yawu sâop. Ambonenje Anitâje hohetnenjan tatmâ tihitnenje otmap. Yakât otmâ pâku lohimbi hohetyenan tatmâ yâk orop biwiyenje

hikuakmâ mannomaihât dop âlâ ki tap. ¹⁷⁻¹⁸Anitâñe den âlâ yuwu sâm ikñe lohimbi ekyongop.

“Pâku lohimbiñe orotmeme kiñgoñ manmai. Yakât otmâ yeñe yâk yeñgât orotmeme kiñgoñ ya pilâm ga yeñeâk manñet. Yeñeâk mannomai yanâmâ nine nanne baratne sâm meyekbom. Meyekmune yeñe gurâ Awoñnenñe sâm nâhâlen torokatñetâ orowâk tatnom. Anitâ Wâtgât Amboñañe den yawu sâop.”

7 ¹Bukulipne, yuwu sâmune nâñgâñet. Anitâñe nine nanne baratne sâm menenekmu orowâk tatmunñe tihitnenñe otbuap yakât pat kuningiop. Yakât nâñgâm ewewañgim yâkât senñan koko salehâk manne sâm orotmeme bâleñe pilânom. Otmu nâñgân nâñgân âlâ me âlâñe biwinenñe mem bâleningimap ya gurâ pilânom.

Pauloñe Korinti yeñgât biwi hero nâñgâyñgiminiop.

²Nâñe yeñgâlen puwâk takawan yapâek ki kâityongom manmâ gan. Me yeñgâlen gâtñe âlâ me âlâ ki mem bâleyekmâ gan. Me den kâsikum yñgim gan ya nâñgâm lok âlâ me âlâñe Kiristo ki betguwi. Embâñâmbâek yawu manmâ gan. Yakât otmâ yeñe biwiyenñe nâ orop kepeiakmâ kaok nâñgâñgim mannehât nañgan. ³Yâhâ yeñgâlen gâtñe nombotñañe nâhâitñe “Mem bâlenenekmâ mansap,” nâñgâmai. Yawu nâñgâmai yamâ den ekyongoan yu nâñgâñetâ biwiyenñan hâuâkgât ki yan. Bulâñanâk biwinañe kepeiyekmâ manmâ gan. Yakât otmâ sâp kâlep ki otmuâk mumbom, me torokatmâ manmâ yâhâwom yamâ biwinañe yuwuâk kepeiyekmâ manmâ yâhâm mumbom. ⁴Emelâk den ekyongomune nâñgâwi ya watmâ gai yakât Titonje eknohomu nâñgâmunne biwine huruñ sâop. Yakât otmâ nâñgân nâñgân âlâlâ biwinañe yeñgât nâñgâman ya pahâk ekyongoan. Yakât otmâ sâp yiwereñe umatñe âlâlâ kaknan yâhâmu mansan yuân yeñgât nâñgâm biwi hero otmâ mepaeyekmâ mansan. Mepaeyekmâ yeñgât den pat buku nombotñe ekyongoman.

⁵Yawu gârâmâ Toroa kapi pilâm Makeronia hân yuân takawin sâp yapâek lohimbi belângen manmaiñe mâtâp mañguningine sâm mem âlâlâ tuhunenekñetâ umatñe kakñan manmâ gain. Otmu Titonje yeñgât ki eknohop yan yeñgât gorânihimu biwine orotok sâmu manban. ⁶Yawu gârâmâ biwinenñe orotok sâmu manmain yan Anitâñe mem hewewenñe tuhunenekmâ mem biwi sânduhân katnenekmap. Yawu otmâ Titohât mâtâp mewañgimu nâhâlen taka yeñgât den pat eknohom yan biwine mem hewewenñe tuhuop. ⁷Otmu emelâk den ekyongowan ya nâñgâñetâ biwiyenñan hâumu tepyeñe nâñgâm kaok nâñgânihiyai. Yakât otmâ lok nombotñañe sâm bâlenihiwi ya kâpekyñgim sârerennekbi yakât den pat Tito ekuñetâ biwiñe huruñ sâop. Otmu yâkñe taka den pat ya eknohomu biwine huruñ sâmu heronje dondâ nâñgâyñgian.

8-9 Pepa kulemgum katyĩngiwan ya sâlikuñetâ biwiyeñan hâumu tepyeñe bâleop. Yakât den pat eknohomu nãngâmune umatñe olop. Yawu gârâmâ tepyeñe bâleop yapâek kuwihakmâ tâñ tâñâk manmâ gai. Yawu otmâ sâp yuâmâ tep bâle kakñan ki mansai. Yakât nãngâm tepne herone nãngâyĩngim emelâk pepa kulemgum katyĩngiwan yakât nãngâmune ki umatñe oap. Bulânânâk añgoân tep bâle kakñan katyekban. Yawu gârâmâ Anitãñe nãngâyĩngimu kuwihakmâ tâñ tâñâk manmâ gam manman bâleñahât mâtâwân ki kionñbi. 10 Yeñe tep bâle nãngâwi yamâ kuwihakmâ manman kârikñahât mâtâp ya watmâ gai. Yakât nãngâmune ki umatñe oap. Yâhâ lohimbi belângen manmaiñe tep bâle nãngâmai yan biwiyeñe ñasin otmu hiliwahonomaihât mâtâp watmai. 11 Añgoân tep bâle kakñan katyekban. Yakât otmâ yeñe añulakmâ yañak eweakbi. Yawu gârâmâ Anitãñe wawaeyekmâ umam sâyĩngiãkgât nãhât den tem lâum in yawu lok ya den sãm hãrewañgim matñe wañbi. Yakât otmâ lok yañe otmu bâleop yãkât tosañe yen ki meyeksap. Yakât otmâ Anitãñe nãngâmu ârãndãñ oap. Otmu nãku yawuãk nãngâyĩngian.

12 Anitã biwinenñe ekmapñe nekmu ârãndãñ olãk sãm den kulemgum katyĩngiwan. Lok âlãñe bukuñe âlã mem bâlemu kuk olowot yãk yetgãlãk nãngâm ki kulemgum katyĩngiwan. Añgoân yeñe biwiyeñeñe nãhât nãngâm manminiwi yakât gulipyongomap sãm den yawu kulemgum katyĩngiwan. Den katyĩngiwan ya sâlikum nãngâwi yan biwiyeñe nãhât nãngâm gaminiwi ya keterakyĩngiop. 13 Yakât den pat Titone taka eknohomu nãngâmune biwine huruñ sãmu mansan.

Otmu yeñe buku otbaññetâ herone nañgañgiwi yakât den pat gurã eknohomu nãngâm tepne herone oap. 14 Emelãk yengãlen ki takaop yan yeñe Kiristohãlen biwiyeñeñe kepeim manbi yakât nãngâyĩngimune yahatmu ekuwan. Otmu yengãlen takaop yan yengãt den ekuwan ya yawuãk manmâ buku otbaññgiwi. Yakât nãngâmune biwine ârãndãñ oap. Embãñãmbãek den bulãñe kãsikum yĩngim gan. Otmu nãngâyĩngimune yahatmu Tito ekuwan ya yawuãk bulãñe ekuwan. 15 Otmu pepa kulemgum katyĩngiwan ya mem taka tiripyongomu sãlikum nãngâm buku otbaññgiwi. Yawu otmâ Anitã ewe katmã nãhât den ya tem lâuwi. Emelãk yengãlen takamu nañgañgiwi. Yawu gârâmâ yen pilãyekmã taka penenihiop ya wangim yapâek yengãt dondãhãlãk nãngâyĩngim mansap. 16 Nãhât den nãngâm tem lâuwi yakât otmâ yeñe kãrihem kinnomai yakât biwi yãhãp ki oan. Yakât otmâ nãngâmune tepne herone oap.

Tepyeñe hewewey otmu tewetsenñe menduhuwi.

8 1-2 Kiristohât komot Makeronia hãnân manmâ arai ya yengãt den pat sãmune nãngãñet. Yãk yengãlen umatñe topñe topñe teteyĩngimu yapã gãtñeñe senñe âlãlãhât pãinmã manmâ gai. Yawu manmã gaiãke yamã benñe Anitã ikñahãk nãngâyĩngim tihityeñe otmã biwi herone

kakŋan katyekmu manmâ gai. Otmu Yerusalem kapi ambolipŋe yengâlen umatŋe teteap yakât den pat ekyongomune tepyeŋe hewewej otmu biwi konohâk otmâ tewetsenŋe menduhuwi. ³Tewetsenŋe menduhuwi yan yeŋe eŋgatyeneâk otmâ tipiŋe tatyŋgiop yapâ gâtŋe ewetâek katbi. Nânŋâmune yawu olop. ⁴Otmu nâŋe mâtâp meyiŋgimune Kiristohât komot tânyongonomaihât âinohowi. ⁵Âinohoŋetâ nânŋâyiŋgimune menduhuwi. Yawu otbi yamâ Kutdâhâlen biwiyenŋe kepeim Anitâ tem lâuwangim gamai yakât otmâ tewetsenŋe ya menduhum katyiŋgiwi.

⁶Yakât otmâ kândikum emelâk Titonŋe yengâlen taka Yerusalem kapi ambolipŋe yengât den pat ekyongomu tepyeŋe nânŋâyiŋgim tânyongone sâŋm tewetsenŋe menduhuwi. Yâhâ âlâkuâk yengâlen taka mem hewewej tuhuyekmu tewetsenŋe bunewâk menduhum katŋetâ mem ariwuap. Yakât otmâ âi yu sâŋm waŋsan. ⁷Yeŋe Kiristohâlen biwiyenŋe tiŋâk kepeim manmâ gamai. Yakât otmâ mâmâŋe otyiŋgimu manman âlepŋahât bulâŋe teteyiŋgimu hewewej otmâ hoŋ bawanginehâlâk nânŋâm manmai. Yawu otmâ nânŋân nânŋânyenŋe holaŋakmu yâkât den pat âlepŋe hewewenâk ekyongoŋetâ bukulipyenŋe nânŋâŋetâ âilonŋo otmap. Otmu nen orop biwiyenŋe kepeiakmâ konohâk otmu nanŋangimain. Yakât otmâ yeŋe tewetsenŋe bunewâk menduhunomaihât nanŋan.

⁸⁻⁹Kiristohât komot Makeronia hânân manmâ araiŋe Yerusalem kapi ambolipŋe yengât den pat nânŋâm tepyeŋe nânŋâyiŋgim emelâk tewetsenŋe menduhum katyiŋgiŋetâ tap. Yâhâ yeŋe Yerusalem kapi ambolipŋe yengât tepyeŋe yawuâk nânŋâyiŋgim mansai me bia sâŋm yakât nânŋâm tan. Yawuâk nânŋâyiŋgim mansai otmuâmâ tewetsenŋe âlâkuâk menduhunŋetgât nanŋan. Yakât yuwu sâŋmune nânŋâŋet. Anŋoân Kiristonŋe âwâŋe orop himbimân âilonŋo tatminiowot. Yawu gârâmâ ikŋahâk lohimi kerek wawaenenekmâ hânân ge lok otmâ manmâ kawenenŋan kinmu howanân kuŋetâ muop. Yawu manmu kuŋetâ muop yakât huhopŋe nenŋeâmâ himbimân yâhâ manman âilonŋoân manmâ yâhâmbisâin. Yeŋe emelâk Kiristohât topŋe nânŋâm heŋgenŋuwi. Yakât nânŋâm tewetsenŋe in yawu menduhunŋet sâŋm ki kendâyiŋgiwom.

¹⁰Yawu gârâmâ âi yukât biwinambâ teteap ya ekyongomune nânŋâŋet. Kândikum emelâk Kiristohât komot kapi nombotŋe tatmâ araiŋe tewetsenŋe ki menduhuwi yan yeŋe sâŋm tepyeŋe hewewej otmâ in yawu tewetsenŋe menduhuwi. Tewetsenŋe menduhuwi yamâ ki dopŋan oap. Yakât otmâ yâhâpŋeâk menduhunomai yanâmâ âilonŋo otbuap. ¹¹Kândikum topŋe katmâ tepyeŋe hewewej otmu tewetsenŋe menduhuwi. Emelâk otbi yakât dopŋeâk otmâ tewetsenŋe menduhunŋetgât nanŋan. ¹²Yawu otne sâŋm yan tewetsenŋe tatyŋgiap yakât dopŋanâk menduhum katŋetâ Anitâŋe nânŋâyiŋgimu ârândân otbuap. Yâhâ pato ki tatyŋgiap yaŋe âlâhât pâinmâ tâtâemâk katne sâŋm

otnomai yakât ki nângâmap. ¹³⁻¹⁴Otmu Yerusalem kapi ambolipnaje hâk sânduhân manñetgât iri sikumyeñe pato kâsikum yingim yeñe umatñe kakñan manñetgât ki yan. Sâp yiwereneâmâ yâkñe senñe âlâlâhât umburuk manñetâ yeñe hop sambe kakñan mansai. Yakât otmâ senñe âlâlâ tânyongonjetgât nanñan. Yâhâ gâmâlâk umatñe âlâ yeñgâlen tetewuap yanâmâ yâku tânyongonomai. ¹⁵Yakât yuwu sâmunne nângâñet. Emelâk Yura nengât tâmbâlipnenñaje lok ki manmaiangen ari manminiwi. Sâp yan Anitâñe sâmu sot âlâ, kutñe mana sâmu, omoñânâk ârândâñ himbimâmbâ geminiop. Ge hânân tatmu hâwurum yan kâsikum dop konohâk añgiminiwi. Yakât den pat Moseñe kulemguop ya yuwu tap. “Lohimbi nombotñaje mana dondâhâlâk hâwurum katbi ya bukulipyeñe kâsikum yingimiwi. Kâsikum yingimiwi yakât otmâ bukulipyeñe nombotñaje mana getek hâwurum katbi ya gurâ dopyeñan olop.” Den yawu tap.

Titoñe Korinti yeñgâlen ariwuap.

¹⁶Anitâñe biwinenñe mem hewewenñe tuhumu yeñgât nângâyingim gamain yakât dopñeâk Titohât biwiñe mem hewewenñe tuhumu yeñgât nângâyingim. ¹⁷Yakât otmâ ki ekuwan yan ikñe eñgatñeâk otmâ yeñgâlen tohowom sâmu biwiñe hikuop. Yakât nângâm Anitâ mepaeman. ¹⁸⁻¹⁹Otmu bukunenñe âlâñe Kiristo hoñ bawanñim yâkât lohimbi kapi tete manmâ arai yeñgâlen ari den kâsikum yingim manmu nângâwanñiai. Yawu gârâmâ Yerusalem kapi ambolipñe yeñgât tewetsenñe menduhum katñetâ tap ya yâk orop mem ari yinginomgât sâwi. Yakât otmâ nâñe hewewenñe otmâ bukunenñe ya Tito orop hângânyotgomune yeñgâlen taka tewetsenñe mendomawot. Otmu yakât kakñan nâ orop penañgiakmâ tewetsenñe ya mem ari Yerusalem kapi ambolipñe yinginom. Yingimunñe lohimbi kiñgitñe orowâkñe Kutdâ heronñe otbawñim mepaenomai. ²⁰⁻²¹Nâñe uwawapñe bia manmunne Anitâñe nekmu ârândâñ olâkgâlâk nângâman. Yawu manmunne bukulipnaje gurâ ki nângâm bâlenihinomai. Lohimbi nombotñaje nâhâitñe “Tewetsenñe gulipguap,” sâmu nângâm bâlenihimaihât tewetsenñe pato menduhunomai ya âlepñe galemgum heñgeñuwom.

²²Yakât otmâ lok kalimbu hângânyongomune takanomai. Yâhâ lok bukunenñe kalimbuñe yâkât yuwu sâmunne nângâñet. Yâhâmâ biwiñe hewewenñe otmu âi topñe topñe mem Kiristohât komot hoñ bayingimu ekñetâ ârândâñ otmu mansap. Otmu yeñe tewetsenñe yu menduhunomai yakât nângâm eñgat yâhâp ki otmap. Yakât otmâ tânnongoweâk nângâmap. ²³Otmu nâmâ Tito orop tânahom yen hoñ bayingim manmait. Yâhâ bukuyâhâñe yuñe Kiristohât komot ya yeñgât sâtgât otmâ tânnongom mansawot. Yawu tânnongomawot yakât nângâm lohimbi dondâhâlâkñe Kiristo mepaemai. ²⁴Yeñe Kiristohâlen biwiyeñaje kepeim

manmâ gai yakât nângâmunje yahatmap. Yawu otmâ yengât den pat ya Kiristo komot yuân mansai ekyongoman. Yawu gârâmâ bukulipne yu hângânyongomune yengâlen takanjetâ mem buku tuhuyeknomai. Mem buku tuhuyeknomai yakât kaknan âwurem ari bukulipyenje yakât ekyongonjetâ nângânomai. Nângâm nâhâitje “Korinti yengât bulânanâk sâmap,” sânomai.

Pauloje Korinti yengât nângâmu yahalop.

9 ¹Kiristohât komot Yerusalem kapiân mansai ya tânyongone sâm tepyenje hewewen otmu tewetsenje menduhum katjetâ tap. Yakât otmâ in yawu katmâ metenjet sâm ki sâyinġian. ²Emelâk tepyenje hewewen otmu tewetsenje menduhuwi yakât nângâm Makeronia hânân Kiristohât komot tai ya yengât senyenjan mepaeyekmâ yuwu sâm ekyongowan. “Kândikum emelâk Kiristohât komot Korinti kapiân mansaije Yerusalem kapi ambolipne yengât tepyenje nângâm tewetsenje nombotje menduhum katjetâ tap. Yâhâ sâp yuâmâ bâinje menduhum katnomosai. Yakât otmâ yene gurâ tewetsenje menduhum katjetâ takaek sâm mambotyinġim tai.” ³⁻⁴Den yawu ekyongowangât yene tewetsenje ki menduhum katjetâek Makeronia ambolipne orop yengâlen pârâk sânsânâk takanom yan aŋulaknomai. Otmu nâhâitje “Imbiâk kâitnongop,” sânetâ nâ gurâ yawuâk aŋulakbom. Yâhâ yuwu aŋulakmaingât bukulipnenje yu aŋgoân hângânyongomune yengâlen takanomai. ⁵Emelâk yene tewetsenje katmunje ariwuap sâm den hikum katbi. Yakât otmâ yengâlen taka mem hewewen tuhuyekjetâ menduhum katjetâ dopnan otbuap yakât kaknan ninak takawom. Takawom yan tewetsenje menduhum katjetâ tatbuap ya ekmâ yene tepyenje hewewen otmu menduhuwi nângâwom.

Topne yuwuhât Anitâne lâtâpnongomap.

⁶Yene tepyenje hewewen otmu tewetsenje tânyongonomai yanâmâ Anitâne senje âlâlâ lâtâpyongowuap yakât nângâm den âlâen hâum sâmune nângânet. Lok âlâne nep tipiŋe tuhumm sot kâmetbuap yakât yakât bulâne getek membuap. Yâhâ lok âlâne nep pato tuhumm sot kâmetbuap otmuâmâ bulâne kiŋgitje orowâk membuap. ⁷Yâhâ lohimbiŋe tep hero kaknan manmâ nembe kalem otyinġimai yamâ Anitâne nângâyinġimap. Yakât nângâm yene biwiyenahât topne ikneâk ikneâk nanġanġimai yakât dopnan tewetsenje katnomai. Otmu tewetsenje katnomai yan hâkân kaknan ki katnomai. Me bukulipyenje yengât senyenjan kinmâ tewetsenje tipiŋe katjetâ yâkne yekjetâ aŋulakmai nângâm “Tewetsenje ombetâek katnom,” yawu ki nângânomai. ⁸Anitâne wawaeyekmâ lâtâpyongowuapgât dop tap. Yakât nângâm buku nombotje yekmâ tepyenje hewewen otmu nembe kalem otyinġim tânyongone sâm

ki pâpgunomai. Tânyongonetâ nombotje yejan tatbuap yaŋe âlepŋe dopyejan otbuap. ⁹Emelâk lok âlânje lohimbî nembe kalem otmai ya yeŋgât nânġâm den yuwu kulemuop.

“Lohimbîje senje âlâlâhât umburuk manmai yekmâ tepyeŋe hewewen otmu tânyongomai. Yakât nânġâm Anitânje lok yawuya yeŋgât nânġâyîŋim tihityeŋe otbuap.” Den yawu tap.

¹⁰Otmu yeŋe tepyeŋe hewewen otmu lohimbî senje âlâlâhât umburuk manmai ya tânyongonetgât Anitânje lâtpyongomap. Yakât otmâ den âlâen hâum sâmune nânġânet. Âi nep mem kâmet tuhumain ya Anitânje lukulemu bulânje kiŋgitŋe orowâk tetemap. Yakât dopŋeâk yeŋe lohimbî nombotje nembe kalem otyîŋginomai yan lâtpyongomu lohimbî sesenġâ tânyongonomaihât dop. ¹¹⁻¹²Otmu Kiristohât komot nombotŋeŋe senje âlâlâhât umburuk manmai yakât den pat ekyongomune nânġânetâ tepyeŋe hewewen otmu tânyongonomai yan Anitâ mepaenomai. ¹³Otmu yeŋe Kiristohât den pat âlepŋe ya nânġâm biwiyenjan katmâ yâkâlen biwiyenŋe tiŋâk kepeim manmâ gai. Yawu manmâ tepyeŋe hewewen otmâ tânyongonomai yan yeŋgât nânġâm “lohimbî kalemyeŋe orop,” sâm yakât Anitâ mepaenomai. ¹⁴Anitânje ikŋahâk lâtpyongom mem hewewen tuhuyekmu tânyongonomai yakât otmâ yâkŋe yeŋgât nânġâm Anitâ ulitgunomai. ¹⁵Anitânje nanŋe Yesu Kiristo hânġangumu giop. Nanŋahât nânġâm hop sambe lâtpnongomap. Yawu otmap yakât otmâ orowâk mepaem mannom.

Pauloŋe sârereakmâ ekyongop.

10 ¹⁻²Bukulipne, yuwu sâmune nânġâm nâ ewe katneknomai. Kiristoŋe hânân yu huruŋ huruŋ manmâ lohimbî lohotŋan otyîŋgiminiop. Lohotŋan otyîŋgiminiop yawuâk nânje yen otyîŋgiman. Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe lok nombotŋeŋe nâhât yuwu otmap sâmai. “Yâkŋeâmâ loggât nânġân nânġân perâkŋe ya watmâ den eknongomap. Kâlepŋehen ari manmap yan den kâlâpŋe orowâk katningimu takamap. Yâhâ orowâk tatmain yanâmâ den lohotŋan eknongomap.” Yawu sâmai. Wongât otmâ nâhât den belângen sâmai? Nânje yeŋgâlen taka lohimbî senyenjan kinmâ den kâlâpŋe orowâk sâyîŋgiwomgât nanġai me? Ya otbomgât dop tap. Yamâ yeŋe ewe katneknomaihât nânġâm lohotŋan ekyongoman. ³Bulânjanâk lohimbî hârok yeŋgât biwiyenambâ nânġân nânġân âlâlâ tetemap ya yawuâk biwinambâ tetemap. Yamâ benje nânje lohimbî enġatyenjan geman yan loggât nânġân nânġân ki watmâ enġatyenjan geman. ⁴⁻⁵Nânġeâmâ Anitâhât wâtŋan kinmâ Kiristohât den pat âlepŋe lohimbî belângen mansai ya ekyongoman. Otmu Anitâhât biwîjan nânġân nânġân âlâlâ tatmap ya Wâtġât mâmânġahât Heakŋe mem biwinan katmu lohimbî nombotŋeŋe den kakŋan sahanġimai ya kâsikum yîŋgimune nânġânetâ keterakyîŋgimap. Otmu lohimbî

nombotŋaŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu nâŋgân nâŋgân âlâlâ biwiyenambâ tetemap ya watmai. Yawu otmâ Anitâhât den yakât nâŋgâŋetâ gemap. Yâk gurâ yawuâk Kiristohât den pat ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyenye katmâ tem lâuwangimai. Yawu otmâ lokgât nâŋgân nâŋgân yakât nâŋgâŋetâ tâŋât otmap. ⁶Otmu yeŋe yâkâlen biwiyenye tiŋâk kepeim tem lâuwangim manŋetâ taka yekbom. Sâp yan lohimbi nombotŋaŋe ândâpyeŋe kârikŋe otmâ nâhât den pilâmai yamâ sâm hâreyiŋgimune matŋe yinginomai.

⁷Yeŋe lok âlâ me âlâhât kut patyeŋe nâŋgâŋetâ yahatmap. Yawu otmai yakât nâŋgâmune ki ârândâŋ oap. Yeŋgâlen gâtŋe lok nombotŋaŋe nenŋe Kiristohât sâtŋât otmâ den kâsikum yingim mansain nâŋgâm yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmap. Otmu nâ gurâ yawuâk Kiristohât sâtŋât otmâ den kâsikum yingim mansan nâŋgâman. Yakât otmâ yâkŋe yeŋahât nanŋangimai yawuâk nâhât nâŋgânihimbâi. ⁸Kutdâŋe ikŋe sâtŋât aposolo katnekmui âi meman. Âi mem ikŋe komot hânŋan kulemŋan manmâ arai ya yeŋgâlen ari den kâsikum yingiman. Den kâsikum yingimune nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimu manman âlepŋahât bulâŋe teteyiŋgimu mansai. Yakât nâŋgâmune yahatmu yeŋgât den pat lohimbi ekyongoman. Yâhâ biwi nâŋgân nâŋgân yeŋe mem hâlim tuhuyiŋgiman sâm Kiristohât den ya tâŋ tâŋâk kâsikum yingiman. Âi yawu meman yakât otmâ takawom yan lok nombotŋe sâmbâlenihimaiŋe aŋun nihinomaihât dop ki otbuap. ⁹Yâhâ den kulemgum katyiŋgian yu sâlikum nâŋgâm ki gorâyŋgiwuap. ¹⁰Otmu yeŋgâlen gâtŋe lok nombotŋaŋe nâhât yuwu otmap sâmai. “Kâlepŋehen ari manmâ den kâlâpŋe orowâk kulemgum katningimu takamap ya sâlikum nâŋgâmune sâtŋe kârikŋe otmap. Yâhâ takamu orowâk tatmain yan den lohotŋan eknongomu nâŋgâmune tâŋât otmap.” yawu sâmai. ¹¹Nâŋe kapi kâlepŋehen manmâ den kâlâpŋe orowâk kulemgum katyiŋgiman. Yâhâ yeŋgâlen takawom yan yawuâk otyiŋgiwom. Lok sâmbâlenihimai ya den yu ekyongoŋetâ nâŋgânomai.

¹²Yeŋgâlen gâtŋe lok nombotŋaŋe bukulipyenye yeŋgât nâŋgâŋetâ gemap. Yawu otmâ yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu yeŋe nâŋgân nâŋgân watmâ manmanyenye ekŋetâ ârândâŋ otmu lok kunlipyenye manne sâm otmai. Yawu otmai yan otmâ tâpikgumai. Yakât otmâ yâkŋe otmai yawu otbomgât ki nâŋgâman. ¹³Nâmâ Anitâŋe âi sâm nihiop yamâ yuwu. Kiristohât aposololipŋe otmu hoŋ bawalipŋe nombotŋaŋe âi topŋe katmâ den pat âlepŋe lohimbi ekyongom gai. Lohimbi ya yeŋgâlenâk âi torokatmâ tuhuwomgât ki sâmbânihiop. Nâmâ pâku lohimbiŋe Kiristohât den pat âlepŋe ki nâŋgâmai ya yeŋgâlen ari ekyongomune nâŋgânomaihât âi sâmbânihiop. Yakât otmâ yeŋgâlen taka topŋe katmâ den pat âlepŋe ya ekyongowan. Ekyongomune nâŋgâm yâkâlen biwiyenye kepeim manmâ gai. Yakât otmâ yeŋgât nâŋgâmune yahatmu yeŋgât den pat ya lohimbi ekyongoman. ¹⁴Yâhâ nâŋe yeŋgâlen taka den

pat âlepne puwâk ekyongowan yan Anitâne nâhât âi lukulemu bulâne yengâlen teteop. ¹⁵Yâhâ yengâlen ki takawan yan bukulpne nombotņane yengâlen taka Kiristohât den pat âlepne puwâk ekyongonetâ nângânetâ bulâne olop mâne Anitâne nine âi lukulemu bulâne Korinti yengâlen teteyingim gap yawu sâm lohimbi ekyongombâmġat dop ki otbâp. Nâne Anitâhât tem lâum Kiristohât den kâsikum yingimune nângâm yâkâlen biwiyeņane kepeim biwi nângân nângânyeņe galemahom heņgenġunomaihât biwinaņe meyekmâ mansan. ¹⁶Yawu otnomai yanâmâ pilâyekmâ pâku lohimbi bârâ betņehen mansai yengâlen ari Kiristohât den pat âlepne ekyongowom. Yâhâ pâku lohimbi yengâlen ari den kâsikum yingimune nângânetâ bulâne otmu yâkâlen biwiyeņane kepeinomai. Yawu otnomai yanâmâ Anitâne nâhât âi lukulemu bulâne teteap sâm herone nângâwaņġim bukulpne yakât ekyongowom.

¹⁷Den yan yuņe emelâk poropete âlâne den kulemguoپ ya miap. Den yamâ yuwu tap.

“Lohimbi âlâ me âlâne bukulpnennane nângâninginetâ yahalâk sâm ki mepaeaknomai. Yâhâ Kutdâyeņane mâmâne otyingimu manman âlepņahât bulâne yengâlen teteap yakât Kutdâyeņahât nângânetâ yahatmu bukulpnyeņe ekyongonomai.” Yawu tap.

¹⁸Lohimbi âlâ me âlâne yeņahât nângânetâ yahatmap yamâ Anitâne nângâyingimu gemap. Yâhâ Anitâne lohimbi âlâ me âlâhât biwiyeņe ekmu ârândân otmap yamâ nângâyingimap.

Pauloņe aposolo perâkne yengât topyeņe sâm teteop.

11 ¹Lok nombotņane yengâlen taka yeņahât nângânetâ yahatmu mepaeakmai ya ki kuyingimai. Yawu ġârâmâ nâku yawuâk mepaeakmune ki kunihinomai. ²Kiristoņe âwurem ge meyekmu himbimân yâhâ manman kârikņan mannomai. Yakât Anitâne pat kuyingiop. Pat yakât bulâne biatyingimapgât Kiristohâlenâk biwiyeņane tiņâk kepeim târârâhâk manņetġat nanġan. Anitâne mem heweweņ tuhunekmu tepne nângâyingim mansan yakât topne nângânetâ keterahâġġat den âlâen hâum yuwu sâmune nângânet. Lok âlâne baratņe, imbi sihan, lok sihan âlâhâlân pat kuwaņġiwuap. Pat kuwaņġiwuap yakât kakņan lok ondop yengâlen arimap sâm âwâņane galemġum manbuap. Yakât dopņeâk nâne Kiristohât den pat âlepne kâsikum yingimune nângâm biwiyeņan katmâ yâkât pat manmâ gai. Yâhâ yeņe Kiristo betġumai sâm biwinaņe nângâyingim mansan. ³Sâp yiwereņe yuâmâ Kiristohâlen biwiyeņane tiņâk kepeim târârâhâk mansai. Emelâk Satanņe hambe hâtġum Aram imbiņe, kutņe Ewa sâm, yâkâlen tetem yuwu sâm kâitġuoپ. “Nâhât nângân nângân watmâ otbuat yanâmâ nângân nângâne pâroņ sâmu yu me ya topņambâek nângâwuat.” Yawu sâm kâitġumu yaņak hiliwahop. Yakât dopņeâk lok nombotņane yengâlen

taka engatyenjan gem kâityongoŋetâ Kiristo betgumaihât nângâm ketet otman. Yakât otmâ yuwu sâmunne nângâŋet. ⁴Anitâŋe Yesu hângângumu ge olop miop yakât den pat ekyongomune Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem hewewen tuhuyekmu nângâŋetâ bulâŋe olop. Yâhâ sâp yuâmâ lok nombotŋaŋe yengâlen taka Yesuhât den kelangatmâ ekyongomai. Den ya nângâŋetâ bulâŋe olâkgât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe ki mem hewewen tuhuyeksap. Yakât otmâ wuânŋe mem hewewen tuhuyekmu nângâŋetâ bulâŋe otmap?

⁵⁻⁶Lok yaŋe den âilonŋo lonŋo ekyongoŋetâ nângâŋetâ ewe membe otmap. Yakât otmâ nângâyinginetâ yahatmu kut “aposolo” yongonmai. Yâhâ nâŋeâmâ den sâmunne nângâŋetâ kâiâkŋe otmap. Yamâ Anitâ yet Kiristo yetgât topyetŋe nângâm heŋgenŋuan. Yakât otmâ yâk yetgât den bulâŋe kâsikum yingimune nângâŋetâ keterakyingimap. Yakât otmâ lok ondop yu “lok aposolo” sâm yongonsai yuŋe den ekyongomai yaŋe nâhât den ki wangiap. Yawu nanŋan.

⁷Anŋoân yengâlen taka Kiristohât den pat âlepŋe kâsikum yingiwian yan tânnohoŋet sâm ki ulityongominiwan. Yen umatŋe yingiman sâm nep mem yapâ tewetsenŋe mem dâim sot me senŋe âlâlâ puluhuakmâ manban. Yawu otmune âilonŋo manbi yakât wongât nângânihiŋetâ bâleap? ⁸Otmu yen orowâk manmâ den kâsikum yingiminiwan yan Kiristohât komot kapi nombotŋaŋeâmâ yeŋe engatyeneâk otmâ senŋe âlâlâ tânnohominiwi. Yawu tânnohoŋetâ Kiristohât den yen kâsikum yingiminiwan yan yâk yengât iri sikum mem gulip tuhuwan yakât dopŋe oap. ⁹Otmu senŋe âlâlâhât umburuk otmâ manban sâp yan Kiristohât komot Makeronia ambolipŋe nombotŋaŋe senŋe âlâlâ mem taka tânnohowi. Yakât otmâ yeŋe tânnohoŋetgât ki sâwan. Topŋe yawuhât yen orop manmâ gawin yan yeŋe ki tânnohom hâhiwin nângâwi. Otmu sâp yupâek tânnohoŋet sâm ki ulityongowom. ¹⁰⁻¹¹Bulâŋanâk biwinanŋe kepeiyekmâ mansan. Otmu Kiristohât den bulâŋe biwinan tatmap ya sâm tetem ekyongoman yakât Anitâŋe nanŋap. Yakât otmâ den kâsikum yingim gan yan umatŋe ki yingimune hâhiwin nângâm gai yukât den pat lohimbije sâm haok tuhuŋetâ Akaia hân ambolipŋe kerekŋe nângânomai.

¹²Lok nombotŋaŋe yengâlen taka den kâsikum yingiai ya yengât nângâŋetâ yahatmu aposolo sâm yongonsai. Yâkŋeâmâ nâhâitŋe “Âi tuhum hoŋ bayingimap yakât dopŋeâk nengu hoŋ bayingimain,” sâm hâkyeŋe mepaemai. Nâŋeâmâ hâmeŋe barahâk Kiristohât den kâsikum yingim gan yawuâk kâsikum yingim yâhâwom. Yawu otmune lok hâkyeŋe mepaemai ya yengât topyeŋe tetekŋan yuwu tetemu eknomai. Kiristoŋe âi ki sâm yingiop ¹³Yâhâmâ aposolo perâkŋe. Kiristoŋe âi sâm nihop ya mem gaman. Yakât dopŋeâk oain sâm oain sâm otmâ topyeŋe kurihiakmai. ¹⁴⁻¹⁵Amboyeŋeâmâ Satan. Yâkŋe kâitnongomawân Anitâhât

aŋelo hâtgumap. Amboyeŋaŋe otmap yakât nâŋgâm hoŋ bawalipŋaŋe gurâ topyeŋe kurihiakmâ yeŋgâlen taka kâityongowi. Taka kâityongom orotmeme otmain yuwu otmâ manŋetâ Anitâŋe yekmu ârândân otbuap sâŋe meme sâsâ tuhuyekŋetâ lohotŋe otbi. Yawu otmâ nâŋgâyeŋiŋetâ yahatmu kut “aposolo” sâŋe yongonsai. Yamâ benŋe amboyeŋaŋe otmap yawuâk oai yakât otmâ nâŋgâmune ki sâtŋe oap. Otmai memai yakât matŋe umatŋe Anitâŋe dopyeŋan yiŋgimu menomai.

Paulo mem âlâlâ tuhuyetâ umatŋe kakŋan manop.

¹⁶ Emelâk den yan ya torokatmâ sâŋe nâŋgâŋet. Den sâŋe aran yu nâŋgâm nâhâtŋe “Nâŋgân nâŋgânŋe gulip otmu mepaeaksap.” Yawu sâŋetâ ki ârândân otbuap. Yawu nâŋgâmai yamâ ihilâk nine topne ekyongomune nâŋgâŋet. ¹⁷ Hâkne mepaem den sâwoman yuâmâ Kutdânenŋaŋe biwinan ki katsap. Yuâmâ lok nâŋgân nâŋgânyeŋe bia yeŋgât biwiyeŋambâ den tetemu ihilâk sâmai yawu sâwoman. ¹⁸ Yawu gârâmâ aŋgoân yuwu sâŋe nâŋgâŋet. Lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe bukulipyeŋaŋe nâŋgâyeŋiŋetâ yahalâkgât yeŋe eŋgatyene watmâ hâkyeŋe mepaemai. Yâkŋe otmai yawuâk otbom. ¹⁹ Yenâmâ nâŋgân nâŋgânyeŋe orop manmâ yu me yakât topŋambâek nâŋgâm mansai. Yawu gârâmâ lok nombotŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe gulip otmu den ekyongom meme sâsâ tuhuyeksai ya ki watyekŋetâ ariai. ²⁰ Lok yawuyaeŋe yeŋgâlen taka yuwu yawu otŋet sâŋe meme sâsâ tuhuyekŋetâ nâŋgâm tem lâuyiŋimai. Otmu den kâsikum yiŋgimai yan senŋe âlâlâ bêt kandiân nemai. Bêt kandiân nem watyekŋetâ iri sikumyeŋe biatyŋgiwuap. Otmu yeŋahâk galem karakmâ yeŋgât nâŋgâyeŋiŋetâ gemu sâyeŋim mem bâleyekmai. ²¹ Yâkŋe yawu otyiŋiŋetâ nâŋgâyeŋiŋetâ yahatmap. Yâhâ nâŋeâmâ yen orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ mannongât nâŋgâm lohotŋan otyiŋiman. Yawu otmune nâhât nâŋgâniŋetâ gemap.

Yawu gârâmâ lok yaŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu hâkyeŋe mepaemai yakât dopŋeâk hâkne mepaewom. Lok nâŋgân nâŋgânyeŋe bia yeŋgât biwiyeŋambâ den tetemu ihilâk sâmai yakât dopŋeâk yuwu sâŋe nâŋgâŋet. ²² Yâkŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu “Nenâmâ Yura ambolipŋe,” sâmai, nâ gurâ yawuâk. Me “Anitâŋe Isirae lohimbi buku otningim gap,” sâmai, nâ gurâ yawuâk. Me “Anitâŋe tâmbânenŋe Awarahamgât pat kuwaŋgiop yakât bulâŋe menom,” sâmai, nâ gurâ yawuâk. ²³ Me “Kiristo hoŋ bawaŋgim mansain,” sâmai, nâ gurâ yawuâk. Yamâ benŋe nâŋeâmâ Kiristo hoŋ bawaŋgim otman meman yuŋe yâkŋe otmai memai ya wangiap. Den yan yu nâŋgâm nâhâtŋe “Biwiŋe hâlim milim otmu mepaeakmap,” ya âlepŋe sânomai. Nâŋeâmâ Kiristohât den pat âlepŋe lohimbi kâsikum yiŋgim hâhiwin bâleŋe nâŋgâm gan. Otmu sâp dondâhâlâk mem pâi emetŋan katnekŋetâ manban.

Otmu dondâhâlâk nohojêta bâsok muminiwan yakât topje yuwu. ²⁴Yura nengât papatolipnenje sâh hârenihijeta yan tâk âlâ sâtje metje yaje kândâtnan dondâhâlâk lawitnekmâ hâkne orowâk mem gahaewi. Yawu otnihim ganjêta mome olop. ²⁵Otmu Roma yengât tembe lâulipyenje kapamje nohojêta kalimbu olop. Otmu sâp âlâen Anitâhât hotom umai yengât kunlipyenje sâjêta kâtnjak nohowi. Otmu pâku lohimbî yengâlen ari Kiristohât den pat âlepje ekyongowe sâh wanga meminiwan. Gârâmâ wanga kalimbujeâmâ bâlewi. Yâhâ sâp âlâen wanganje saruân guhulop yapâ wahap târâpje mem yoloj yoloj otmâ bam gam tatmune hilâm konok pesuk sâmu mem tetenekbi. ²⁶Otmu lohimbî hânjan kulemjan manmâ ari ya yengâlen ari Kiristohât den pat âlepje ekyongominiwan yan to papato hâtikumune uwurup patoje bâsok dâinekmâ ariminiop. Otmu kapiyenjan yâhâm geminiwan yan kapilipne Kiristohât den nângâjêta gemu bet pilâmaiye pâku lohimbî biwiyenjan kiojêta nohone sâh otminiwi. Otmu kapi pilâm mâtâwân ariminiwan yan lok komboraje bâsok hilipnohominiwi. Otmu mâtâp kâlep arim takaminiwan yan hewukjahât sâtje metje wangingeminiop. Otmu wanganen manminiwan yan saru bâlemu umatje âlâlâ tetenihiminiop. Otmu lok perâkjanje topyeje kurihiakmâ Kiristohât komolân torokatmâ nângân nângânyeje mem gulip tuhuyingijeta hiliwahomai sâh yâk yengât nângâm ketet otminiwan. ²⁷Otmu Kiristohât den kâsikum yingiminiwan yan hâhiwin pato nângâminiwan. Otmu sâp âlâen omoje aman âlepje ki iminiwan, me sâp âlâen sot ki neminiwan, me sâp âlâen hâk katipjahât umburuk otmâ omoje bâlâpjahât otminiwan. ²⁸Otmu umatje topje topje kaknan yâhâmu hâhiwin nângâm gawan ya pâje tâlâwâk ekyongoan. Otmu Kiristohât komot yengâlen umatje âlâlâ kakyenjan yâhâmap yan mem hewewen tuhuyekbehât nângâm biwine ki huruj sâmap. ²⁹Lohimbî âlâ me âlâhâlen umatje âlâ teteyingimap ya nâje lâuyingim mem sânduk tuhuyekman. Otmu lohimbî âlâ me âlâje bâlejahât pangonân kiojmai yan tepne dondâek nângâyingiman.

³⁰Nâje ninahât nângâmune yahatmu mepaeakbehât yeje nanjai me? Yâhâ nâmâ lohotje manmâ gamune Anitâje mâmâje otnihimu âi tuhumune bulâje tetem gap yakât nângâm mepaem den ya ekyongoan. ³¹Kutdânenje Yesu ikje âwâje, Anitâ, yâk konok mepaeman. Yakât otmâ den ekyongoan yu bulâjanâk ekyongoan ya ikjak nanjap.

³²Umatje âlâ tetenihop yakât bâije sâmune nângâjête. Anjoân topje katmâ Yesuhât den pat âlepje ya Damasiko kapi ambolipje ekyongowe sâh yan ariwan. Yâhâ Yura papatolipnenje Kutdâhât den nângâjêta gemu bet pilâmaiye kapi yakât lok kutdâ kutje Arita, yâkât amutgen kiap âlâ manop ya je pâi emetjan mem katnehâk sâh ekuwi. Ekujêta tembe lâulipje mem katyekmu mâtâp sâtnjan nâhât sip galem otmâ kinbi. ³³Sip galem otmâ kinbi yakât den pat nângâm saka saka pato yakât kâlehen

tatmune bukulipnaŋe paŋ kârikŋe kâlep pato yakât manu laujambâ katnekŋetâ yaehen gewan. Yapâ gem yok pilâm kewewetyekmâ ariwan.

Pauloŋe himbimân yâhâ kulem âlâ tetemu ehop.

12 ¹Lok nombotŋaŋe yengâlen taka hâkyeŋe mepaeakmai. Yawu otŋetâ yeŋe nâŋgâyiŋŋiŋetâ yahatmap. Yawu gârâmâ nâŋe ninahât nâŋgâmune yahatmu hâkne mepaeakbom yamâ yeŋe ki nâŋgânihiŋetâ yahatbuap nâŋgâman. Yamâ ihilâk sâmunne nâŋgâŋet. ²Emelâk Kutdâŋe nâŋgânihimu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwine mem purik pilâmu kulem âlâ tetemu ekban, me umutnaŋe ari kulem âlâ ehop yakât topŋe ki nâŋgâm heŋŋeŋguan. Anitâ ikŋak naŋgap. Sâp yapâek manmâ gamune yambu 14 pesuk yap. Yakât nâŋgâmune yahatmu topŋahât sâmunne nâŋgâŋet. Nâŋe Kiristo orop biwinetŋe kepeiakmâ konohâk otmap. Yakât otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe menekmu himbimân yâhâwit. ³Yakât âlâkuâk sâmunne nâŋgâŋet. Menehop yan biwine mem purik pilâmu kulem âlâ ekban, me umutnaŋe ari ehop, yakât topŋe ki nâŋgâm heŋŋeŋguan. Anitâ ikŋak naŋgap. Yawu gârâmâ menekmu Anitâhât kalam, kutŋe Paratisi, himbimân tap yan yâhâwit. ⁴Yâhâwit yan Kutdâŋe den eknohop ya ki sâm tetem ekyongowuat sâm kunihiop. ⁵⁻⁶Yakât otmâ ninahât nâŋgâmune yahatmu ki mepaeakmâ yakât topŋe sâm tetem ekyongowom. Yawu gârâmâ sâm tetem ekyongowom otmuâmâ den bulâŋanâk ekyongowom. Yakât otmâ den ya ekyongomune nâŋgâm nâhâitŋe “Nâŋgân nâŋgânŋe gulip otmu mepaeaksap,” yawu sânomai yamâ nâŋgâm hilipgum sânomai. Yâhâ otman meman yakât lohimbine nâŋgâŋetâ yahatmap. Yâhâ ya wangim nâŋgânihiŋetâ dondâ yahatmu mepaenekmaihiât emelâk himbimân yâhâ kulem ekmâ den nâŋgâwan yakât topŋe ki sâm tetem ekyongowom. Gârâmâ umatŋe âlâlâ kaknan yâhâmu lohotŋe otman yan Anitâŋe mâmâŋe otnihimap. Yakât ekyongomune Anitâhât nâŋgâŋetâ yahatmu mepaenomai.

⁷Satanŋe mâtâp maŋguningim hâhiwin kakŋan katnenekmap. Yâhâ nâŋe himbimân yâhâ kulem ekmune âlâ kândâkdâ olop yakâlâk nâŋgâm hâkne mepaemangât Anitâŋe Satan nâŋgâwanŋimu hâhiwin pato nihimu wâtne orotok sâmu manman. Yakât otmâ ninahât ki nâŋgâmune yahatmap. ⁸Hâhiwin nihimu wâtne orotok sâop ya âlâkuâk wâtne tiŋ tiŋ sâek sâm Kutdâ ulitguwan. Otmu yakât kakŋan yâhâpŋe kalimbuŋe ulitgumune yuwu sâm eknohop. ⁹“Wâtge ki tiŋ tiŋ sâmu manbuat. Yawu gârâmâ biwihe gemapgât Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumune ge mem hewewenŋ tuhuhekuap. Yawu gârâmâ hâhiwin pato nâŋgâm wâtge orotok sâwuap yan nâhât wâtnan kinbuat. Wâtnan kinmâ nâ Wâtgât Amboŋe yakât topŋe nâŋgâm heŋŋeŋguwat.” Yawu sâm eknohop. Yakât otmâ hâhiwin nâŋgâwom yan ya sânduk sâekgât ki ulitguwom.

Kiristohât wâtŋan kinmâ hoŋ bawangimune lohimbi yeŋgâlen bulâŋe teteap yakât den pat lohimbi ekyongowom. ¹⁰Kiristohât den pat lohimbi ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyenŋe katŋetgât hoŋ bawangiman. Yawu otmune lohimbi nombotŋaŋe nâŋgâm hâkâŋ otmâ hâim hilitnekmai. Otmu lohimbi nombotŋaŋe mem âlâlâ tuhunekŋetâ hâhiwin kakŋan manmune wâtne orotok sâmap. Wâtne orotok sâmap yan Kiristohât wâtŋan kinmâ biwine ki gemap.

Pauloŋe Korinti ambolipŋe buku otyiŋgiop.

¹¹Lok nâŋgân nâŋgânyenŋe bia yeŋgât biwiyenambâ den tetemu ihilâk sâmai yakât dopŋeâk den ekyongoan. Yakât otmâ nâŋgâmune ki ârândân oap. Yawu gârâmâ yeŋe lok perâk yeŋgât nâŋgâŋetâ yahatmu kut “aposolo” sâm yongonsai yakât nâŋgâm den yu ekyongoan. Yeŋe nâhât lok inŋe mansap sâmai. Yawu gârâmâ âi memune bulâŋe tetem gap yaŋe lok perâkŋaŋe âi meŋetâ bulâŋe teteap ya wangiap. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. ¹²Kiristohât aposololipŋaŋe yâkât wâtŋan kinmâ kulem topŋe topŋe meŋetâ lohimbiŋe ekŋetâ âlâ kândâkdâ olop. Otmu nâŋeâmâ yeŋgâlen taka kulem topŋe topŋe memune ekbi. Ya ekŋetâ keterakyiŋgimu “aposolo” sâm nohonbâi. ¹³Nâŋe yeŋgâlen taka Kiristohât den kâsikum yingimune manman âlepŋahât bulâŋe âlâlâ teteyiŋgiop. Yaŋe Kiristohât komot nombotŋe yeŋgâlen ari den kâsikum yingimune bulâŋe teteyiŋgim gap ya wangiap. Yawu gârâmâ yâkŋeâmâ senŋe âlâlâ tânnohom gai. Yâhâ yeŋeâmâ senŋe âlâlâ ki tânnohowi. Otmu nâŋe gurâ yen den kâsikum yingiwani yakât hâmeŋe nihinet sâm ki ulityongowan. Yakât otmâ wongât nâŋgâm bâlenihiai?

¹⁴Nâmâ sâp ki kâlep otmuâk kapi yu pilâm kalimbunŋe yeŋgâlen takawom. Yeŋe Kiristohâlen biwiyenŋaŋe kepeim tem lâuwanginetgât nanŋan. Yakât otmâ umatŋe yingimune hâhiwin nâŋgâmai hât tewetsenŋe me senŋe âlâlâhât ki ulityongowom. Emelâk nâ niniâk yeŋgâlen taka Kiristohât den pat âlepŋe puwâk ekyongomune yâkâlen biwiyenŋe katbi. Yawu otyiŋgiwan yapâek âwâyeŋe yawu otmâ mansan. Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nimnaom titipâŋe âwâ mâmâlipyenŋe ki galempongomai. Âwâ mâmâlipyenŋeâmâ galempongomai yakât dopŋeâk nâŋe yen galempongom mansan.

¹⁵Yakât otmâ yeŋe Kiristohâlen biwiyenŋaŋe kepeim manmâ manman kârikŋahât bulâŋe menomaihât nâŋgâm hoŋ bayingiman. Otmu nâŋe hâkne siwirahom in tatbomgât ki nâŋgâman. Yawu hoŋ bayingim manmâ yâhâwom yan nâhât nâŋgânihinetâ gewuap me?

¹⁶Emelâk yeŋgâlen takawan yan umatŋe yingimune hâhiwin nâŋgâmai hât tewetsenŋe me senŋe âlâlâhât ki ulityongowan ya nanŋai. Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe nâhât yuwu nâŋgâmai. “Pauloŋe bukuyâhâtŋe yâhâp hâŋgânyotgomu takaowot. Taka Yerusalem

yeŋgât tewetsenŋe menduhum yinŋiwin ya mem âwurem ari waŋowot. Mem ari waŋmutâ tewetsenŋe nombotŋe mem gulip tuhuop,” nâhât yawu sâmai. ¹⁷Yawu sâmai yamâ girawu otmâ kâityongowan? Yâhâ hânŋânyotgomune yeŋgâlen takamutâ tewetsenŋe menduhum yitgiwi ya ki newan. ¹⁸Otmu bukuyâhâtne hânŋânyotgomune yeŋgâlen takaowot. Sâp yan Titoŋe pilâm tatbe sâm otmu meme sâsâ tuhumi hânŋânyotgowan. Yâhâ Tito orop dopnetŋe konohâk. Yakât otmâ nâŋe biwinaŋe nânŋâm otman meman yawuâk otmap. Yâkŋe yawu manmap yakât otmâ yeŋgâlen taka tewetsenŋe miowot ya ki mem gulip tuhuowot. Yawu nanŋan.

¹⁹Bukulipne, yeŋe den sâm aran yu nânŋâm nâhâtŋe “Eweakmâ den yu eknongoap,” nanŋai mon? Nâmâ Anitâhât senŋan yuwu sâmune nânŋâŋet. Nâ ki eweaksan. Kiristo orop biwinetŋe hikuakmâ konohâk otmap. Yakât otmâ den ekyongom yu me ya otyinŋiman yamâ yeŋe Kiristohâlen biwiyenŋe kepeim tânahonŋetâ manmanyenŋe kelihahâkgât nânŋâm otman. ²⁰Nâŋe yeŋgâlen taka girawu manŋetâ mem teteyekbom? Emelâhâmâ yeŋahâlâk nânŋâŋetâ yahatmu nânŋâm bâleangim den belângen sâminiwi. Yawu otmâ kuk oranŋim hâiakminiwi. Otmu hionakmâ ihilâk mahilâk manminiwi. Yawu gârâmâ takawom yuân emelâk manbi yawuâk manŋetâ mem teteyekbom me âilonŋo mannomai yakât nânŋâm mansan. Yakât otmâ manmanyenŋahât topŋe yeŋahâk nânŋâm hâkyenŋe miangiai. Gârâmâ nâŋe taka girawu otyinŋiwom yakât yeŋak nanŋangiai. Yakât nânŋâmâk mansan. ²¹Yen nombotŋe emelâk eknâleangim imbilipyenŋe me loklipyenŋe betyenŋehen kionminiwi. Manman kiŋgoŋ yawuya manŋetâ taka mem teteyekbom otmuâmâ biwine dondâ bâlewuap. Yawu manŋetâ lohimbî belângen manmaiŋe nenekŋetâ bâlewuap. Yawu otmu “Anitâŋe Kiristohât lohimbî ki mâmâŋe otyinŋimap,” sâm sennenŋan geŋetâ aŋulaknom.

Kiristohât wâtŋe pato.

13 ¹Nâmâ sâp ki kâlep otmuâk kapi yu pilâm kalimbuŋe yeŋgâlen takawom. Takamune lohimbîŋe otmâ hilipgumai ya sâm hâreyinŋiwom. Otmu emelâk Moseŋe den yuwu kulemguop ya lâum sâm hâreyinŋiwom.

“Lok âlâŋe ikŋiâk bukulipŋe âlâ me âlâŋe otmâ hilipgunomai ya ki sâm hâreyinŋiwuap. Lok yâhâp me amon kitâ yaŋe menduhuakmâ sâŋetâ denyenŋe konok otbuap yamâ nânŋâŋetâ bonŋe otbuap.”
Yawu kulemguop.

Yakât otmâ takamune buku nombotŋe meyekŋetâ lohimbî âlâ me âlâŋe otmâ hilipgumai ya sâm tetekŋan tuhunŋetâ sâm hâreyinŋiwom.

²⁻³Emelâk yeŋgâlen yâhâpŋe takawan yan girem den ekyongowan. Ya nelâmyongomapŋat ya âlâkuâk sâmune nânŋâm biwiyenŋan katŋet.

Emelâk taka den ekyongom pilâyekmâ âlâengen ariwan sâp yapâek lohimbi nombotjaje ândâpyeje kârikje otmu orotmeme bâleje otbi ya tâtâem otmâ gai. Otmu lohimbi nombotje âlâjeâmâ sâp yakât kakjan otmâ hilipgum gai. Yawu otmâ gai yakât matje hâhiwin topje topje teteyingimu umatje kakjan manmâ gai. Umatje yawu teteyingimawân Kiristohât wâtje tetemu ekmai. Yâhâ nâje Kiristohât sâtgât otmâ âi mem gan ya ekjetâ tâjât otmu yakât engat yâhâp otmai. Yakât otmâ nâje yengâlen taka lohimbi ya sâm hâreyingimune matje menomai yan Kiristohât wâtje pato ya âlâkuâk tetemu eknomai. Sâp yan nâje yâkât sâtgât otmâ âi meman yakât topje nângâm hejengegunomai. ⁴Bulâjanâk emelâk Kiristo mem howanân kujetâ muop. Yamâ Anitâ Wâtgât Amboje ikje wâtjan mumujambâ mem yahatmu tatmâ tihit otningimap. Nâje yâk orop biwinetjaje hikuakmâ konohâk otmu mansan. Yakât otmâ emelâk yâkje lohimbi hoj bayingim lohotjan otyingiminiop yakât dopjeâk nâje lohimbi hoj bayingim lohotjan otyingim gan. Anitâje ikje wâtjan Kiristo mumujambâ mem yahalop. Yakât otmâ Kiristone mâmâje otnihimu yâk orop biwinetjaje kepeiakmâ konohâk otmu yengâlen taka topyeje mem tetewom.

⁵Yeje Kiristohâlen biwiyenaje kepeim mansai me bia yakât yejak nangai. ⁶Otmu nâje yâkâlen biwinaje kepeim wâtjan kinmâ âi meman yakât yeje nângâjetâ bulâje otbuapgât biwinaje mem mansan. ⁷Yeje orotmeme âlepjeâk otmâ manjetgât Anitâ ulitguman. Yawu manjetâ takawom yan ki sâm hâreyingiwom. Yawu otmâ nâje Kiristohât sâtgât otmâ âi meman yakât topje ki tetemu lohimbi nâhât nângâjetâ gemapje eknomai. Yawu gârâmâ yakât ki nângâm ketet otman. ⁸Lohimbi âlâ me âlâje Anitâhât den nângâjetâ bulâje otmu tem lâuwangimai ya yengât heroje nângâyingim den âiân ki katyekman. ⁹Yakât otmâ yeje Kiristohât tem lâum orotmeme âlepjeâk otmâ manjetgât Anitâ ulitguman. Yawu otmâ tem lâuwangim târârâhâk mannomai yan taka heroje nângâyingim lohotjan otyingiwom. ¹⁰Nâje mem heweweje tuhuyekmune Kiristohâlen biwiyenaje tiñâk kepeim mannomaihât aposolo sâm katnekmâ âi nihiop. Yâhâ mem ge katyekbomgât ki sâm nihiop. Yawu gârâmâ yengâlen takawom yan den kâlâp ki sâyingim hâhiwin yingiwomgât nângâm inânjan girem den yu kulemgum katyingian.

Pauloje den bâije sâop.

¹¹Bukulipne, den bâije yuwu sâmune nângâm hejengegunjet. Yeje manmanyenje kiñgoj ya pilâm kuwihakmâ heroje nangangim biwi konohâk otmâ manjetgât nangan. Yawu otmâ mannomai yanâmâ Anitâ Tihit tihit Amboje wawaeyekmu biwiyenje huruñ sâuwap.

¹²Anitâ yet Kiristo yâk yetgâlen biwiyenaje kepeim mansai yeje heroje nanganginomai. ¹³Kiristohât komot yâk orowâk mansain yaje nângâyingiai.

¹⁴Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe tihityeŋe otmu biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mannomai. Otmu Awoŋnenŋe Anitâŋe mem hewewej tuhuyekmu buku oraŋgim tânahom mannomai. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu ewe karaŋgim mannomai. Ya bonŋanâk.

Nâ bukuyeŋe,
Paulo